

LUNDS
UNIVERSITET

Stadsodling, en metod för ökad social hållbarhet?

En fallstudie av Odlingsnätverket Seved i Malmö

***Urban cultivation, a method for increased social
sustainability?***

***A case study of Odlingsnätverket Seved in Malmö,
Sweden***

Elin Karlsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Syfte och frågeställningar	4
1.2. Disposition	4
1.3 Avgränsningar.....	5
1.4 Metod och material	6
2. Teoretisk referensram	9
2.1 Social Hållbarhet.....	9
2.1.1 Social rättvisa.....	11
2.1.2 Lokalsamhällets hållbarhet	11
2.2 Stadsodling.....	14
3. Empiri	18
3.1 Stadsodling i Malmö stads stadsplanering.....	18
3.2 Områdesbeskrivning och social hållbarhet på Seved	20
3.3 Fallstudie av Odlingsnätverket Seved.....	22
3.3.1 Resultat av intervjuer	22
3.3.2 Resultat av deltagande observationer	37
4. Analys	38
4.1 Vad innebär en stadsodling och vilka effekter kan en sådan bidra till?	38
4.2 Hur och varför har stadsodlingarna på Seved tillkommit?	38
4.3 Hur bedrivs odlingsverksamheten på Seved idag?	40
4.4 I vilken utsträckning och på vilket sätt kan odlingarna på Seved bidra till ökad social hållbarhet i området?	40
5. Slutsatser och avslutande diskussion	45
6. Sammanfattning	46
Källförteckning	48
Tryckta källor.....	48
Otryckta källor	49
Intervjuer.....	50
Deltagande observationer	50
Figurer.....	50
Bilagor	51
Bilaga 1: Intervjuguider	51

1. Inledning

Att arbeta för en hållbar stadsutveckling är det idag många som anser är ett självklart mål. Hållbarhetsbegreppet grundar sig på tre pelare; ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Tendensen har varit att mest forskning har lagts på sambandet mellan den ekologiska och den ekonomiska hållbarheten medan det inte råder någon enighet kring vad social hållbarhet är och hur det kan uppnås (Dempsey et al, 2009:290).

I FN:s Agenda 21, som är ett handlingsprogram för det tjugoförsta århundradet, poängteras det att social hållbarhet är viktigt och att en central komponent för möjligheten att uppnå social hållbarheten ligger i att låta förändring komma underifrån, från medborgarna själva. Detta då lokala problem ofta har lokala lösningar och de boende på en plats ofta vet vilka åtgärder som skulle kunna fungera. (SOU2003:31)

Seved i Malmö är ett område som sticker ut i statistiken på grund av bland annat hög arbetslöshet och hög upplevd otrygghet (Malmö stad, 2011a:14). 2008 startades ett projekt i området som hette Barn i Stan. Projektet syftade till att seniorer och barn från olika kulturer skulle mötas genom diverse aktiviteter. En av dessa aktiviteter var att driva en gemensam kolonilott. Projektet var tidsbestämt till tre år och våren 2011 lades det således ner. Då odlingen blev populär i området skapades Odlingsnätverket Seved som en avknoppning av projektet.

På senare år har det växt fram en del andra intressanta odlingsprojekt i Sverige som tillexempel Stadsjord i Göteborg som det Interreligiösa rådet står bakom. Syftet med Stadsjord är att människor från olika religioner ska mötas. (Svenska kyrkan, 2011) Ett annat exempel är kvarteret Innanhavet i Hammarby Sjöstad där odlingslotter på innergården har testats i hopp om att det kan leda till att människor inte flyttar ifrån området. (Lagergren, 2006)

Leigh Holland (2004:286) menar att den typ av stadsodling som kallas Community Gardens kan fungera som en implementeringsmetod för social hållbarhet. Dessa Community Gardens har visat sig ha positiva aspekter på den upplevda tryggheten, sociala sammanhållningen och stoltheten över sitt område (Glover, 2003b:190). Community Gardens sägs ofta uppstå mot bakgrund av segregerade städer (Lawson, 2004:163) och är under kontroll av odlarna själva (Glover, 2003a:264-265).

I uppsatsen utförs en fallstudie av Odlingsnätverket Seved för att se hur odlingen utvecklats, fungerar idag och hur framtiden kan tänkas se ut. Empirin tolkas utifrån en teoretisk referensram som behandlar social hållbarhet på lokal nivå och stadsodling som en form av medborgarinitierad aktivitet.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att *genom en fallstudie av Odlingsnätverket Seved, undersöka om stadsodlingarna i området kan bidra till ökad social hållbarhet.*

För att precisera syftet utgår uppsatsen ifrån följande frågeställningar:

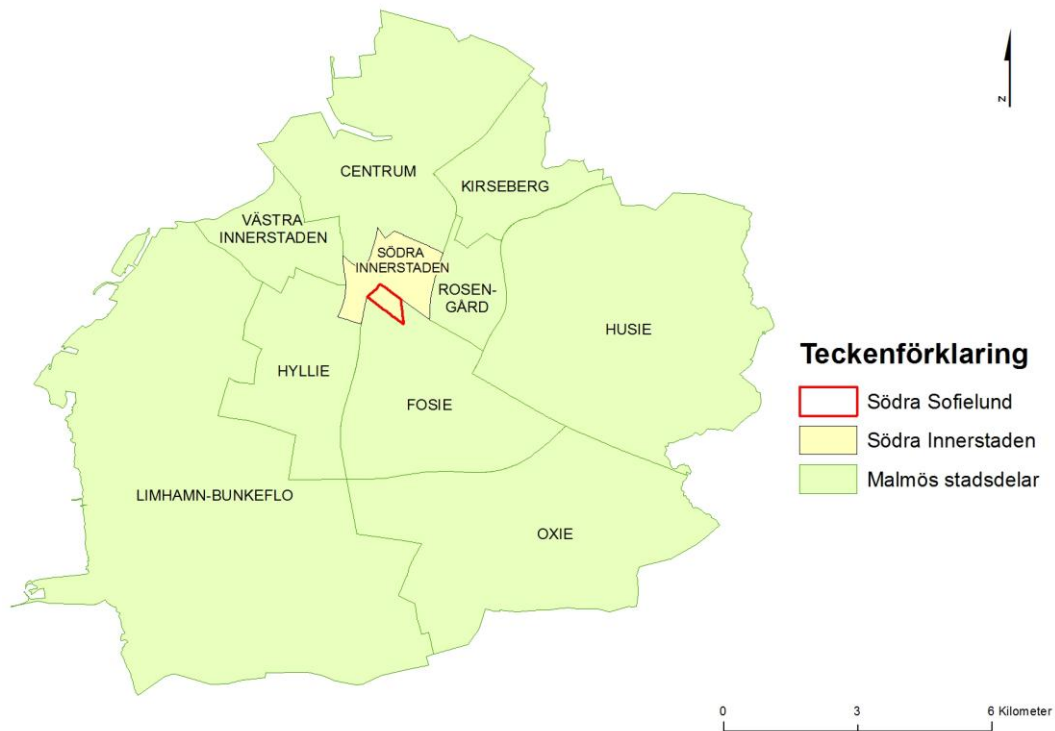
- Vad innebär en stadsodling och vilka effekter kan en sådan bidra till?
- Hur och varför har stadsodlingarna på Seved tillkommit?
- Hur bedrivs odlingsverksamheten på Seved idag?
- I vilken utsträckning och på vilket sätt kan odlingarna på Seved bidra till ökad social hållbarhet i området?

1.2. Disposition

Uppsatsens inledande kapitel innehåller en introduktion till ämnet, uppsatsens syfte och metodutformning. Det andra kapitlet introducerar den teoretiska referensramen där social hållbarhet och stadsodling presenteras. Kapitel tre består av uppsatsens empiri och i det fjärde kapitlet analyseras empirin utifrån teorin. Uppsatsen avslutas med slutsatser och sammanfattning.

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen begränsas till att behandla ett enskilt fall, stadsodlingen på Seved. Några större nedslag i andra odlingar i Sverige görs därför inte. Geografiskt är Seved beläget i delområdet Södra Sofielund i stadsdelen Södra Innerstaden i centrala Malmö, se Figur 1 nedan.

Figur 1. Karta över Malmö stads stadsdelar samt delområdet Södra Sofielund. Källa: Grundmaterial från Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Lunds universitet. Författarens bearbetning, 2011.

Kapitlet om stadsodling fokuseras även till att i första hand se på den sorts av odling som sägs kunna ha positiva sociala utkomster.

Social hållbarhet som är ett centralt begrepp i uppsatsen är ett tämligen månfacetterat sådant och uppsatsen begränsas till att endast behandla en beskrivning av begreppet.

1.4 Metod och material

Metodologi innebär i den snävaste meningen en beskrivning av metoderna eller procedurerna som används i ett visst förehavande. (Cloke et al, 2004:5) De underliggande teoretiska perspektiven i uppsatsen kan beskrivas som anti-naturalism med inslag av hermeneutik, vilket refererar till förståelse och tolkning. (Flowerdew&Martin, 2005:18)

Motsatsen till anti-naturalism är naturalism där det hävdas att naturvetenskap och samhällsvetenskap bör ses som en enhetsvetenskap. Detta innebär att de orsaker och lagar som används inom naturvetenskapen även kan appliceras på samhällsvetenskapliga problem. Statistik och matematiska formler ges därför stort utrymme och individer antas alltid handla rationellt. (Flowerdew&Martin, 2005:15) Inom anti-naturalismen hävdas det istället att människor ofta utför handlingar som inte är rationella men vilka har en mening för individen. Anti-naturalismen problematiserar även forskarens roll i det vi studerar och hur det påverkar de resultat vi kan uppnå. (Ibid., 18) Mitt ställningstagande för anti-naturalism grundar sig i att jag hävdar att naturvetenskapliga lagar inte alltid är applicerbara på samhällsvetenskap och i studier av individer och strukturer.

Uppsatsen är en såkallad fallstudie då jag valt att koncentrera min analys kring ett specifikt fall. Uppsatsen är av kvalitativt slag då den ämnar bidra till förståelse kring social hållbarhet, stadsodling och Odlingsnätverket Seved. Undersökningsmetoden består av dokument- och litteraturstudier, intervjuer och av deltagande observationer. I min uppsats har jag tydligast inslag av ett deduktivt förhållningssätt mellan empiri och teori. Detta innebär att jag utgår ifrån mina teorier om social hållbarhet och stadsodling för att testa detta på det empiriska material jag samlat in. (Cloke et al, 2004:216)

I dokument- och litteraturstudien har materialet bestått av böcker, vetenskapliga artiklar och rapporter för att analysera utvecklingen på Seved. Tillvägagångssättet kan beskrivas som en teorikonsumerande studie där ett enskilt fall står i centrum och genom existerande teorier och förklaringsfaktorer försöker jag klargöra vad som hänt i ett enskilt fall. (Esaiasson et al, 2007:42) Den officiella datan jag använt från exempelvis Malmö stad kan lätt betraktas som "neutral" (Cloke et al, 2004:61) Dock så är jag medveten om att i och med att den är insamlad av kommunen kan det också finnas politiska motiv bakom datan och därför bör den inte betraktas som objektiv. I många fall överlappade olika informationskällor varandra och jag har därmed bedömt mina källor som trovärdiga.

Uppsatsens empiri består främst av intervjuer och deltagande observationer. Totalt utfördes sju intervjuer där nio personer intervjuades. Jag intervjuade tre boende och aktiva odlare, två odlingssamordnare för Odlingsnätverket Seved, en landskapsarkitekt vid Malmö stads gatukontor, en bosocial utvecklare för MKB

på Seved, en anställd vid Mötesplatsen¹ samt utvecklings- och planeringschefen på Södra Innerstadens strategiska avdelning. Det kan alltid hävdas att fler intervjuer bör göras för att få en mer rättvis bild av ett förehavande men målet med mina intervjuer har inte i första hand varit att de ska vara representativa utan snarare illustrerande. (Flowerdew&Martin, 2005:111-112)

När det kommer till att rekrytera personer till intervjun är det viktigt att reflektera över vem jag är och hur min identitet kan forma interaktionen jag har med andra. (Flowerdew&Martin 2005:113) Jag kan till exempel inte bortse från det faktum att jag är "kvinna" och "Stockholmare" vilket kan påverka både min förförståelse och hur andra ser på mig.

För att nå mina svarspersoner har jag gjort detta genom så kallade *gate keepers*, eller grindvaktare. (Flowerdew&Martin, 2005:116) Det innebär att jag tagit kontakt med de ansvariga för Odlingarnätverket Seved och genom dem fått tips om odlare och andra personer som varit av intresse för uppsatsens syfte. Att intervjuurvalet inte varit slumpvis kan naturligtvis prägla resultatet.

I frågan om svarspersonerna i intervjun så brukar det skiljas på om dessa betraktas som informanter eller respondenter. En informant skulle kunna likställas med ett vittne eller en såkallad sanningssägare och fungerar som stöd för att få förståelse för hur en händelse har gått till. En informantundersökning används på så vis för att skapa den bästa bilden av ett händelseförlopp. (Esaiasson et al, 2007:257) Genom detta hjälper olika informanter till att bidra med olika bitar till det större pusslet. I en informantundersökning finns det ingen mening i att ställa samma frågor till alla informanter eftersom att det som kommer fram i en intervju leder fram till nya frågor som forskaren vill fråga någon annan. (Ibid., 258)

I en respondentundersökning å andra sidan är det istället intervjupersonerna som är själva studieobjektet. Forskaren vill då veta vad personerna tycker om det undersökningen gäller och ungefär samma frågor ställs då till alla respondenter. Forskaren måste sedan analysera mönster i resultaten och se varför de olika respondenterna svarat som de gjort. (Esaiasson et al, 2007:258)

Jag har använt mig av en kombination men tyngdpunkten har legat på att betrakta intervjuerna som en informantundersökning. Jag ser min undersökning som en kombination då jag pratat med människor med olika förhållande till odlingarna och jag har därför anpassat frågorna därefter. Samma frågor har alltså inte ställts till alla och på så vis kan det hävdas att svarspersonerna har fått fungera som vittnen. Jag har i vissa fall lagt till frågor till de senare intervjuerna då jag velat testa vissa påståenden som dykt upp i de tidigare intervjuerna. Jag menar att jag i det förehavandet också testat empirins validitet. Det inslag av respondentundersökning som ryms i intervjuerna är i de fallen då jag valt att ställa liknande frågor till olika personer för att hitta mönster i svaren.

¹ Stadsdelsförvaltningens kontor på Seved.

Jag använde mig av så kallade semistrukturerade intervjuer vilket innebar att jag hade övergripande teman som jag ville täcka in med tillhörande underfrågor. Jag valde att ha semistrukturerade intervjuer för att kunna ställa följdfrågor och vara öppen för de oplanerade svaren. Intervjuerna spelades in med en bandspelare och transkriberades i nära anslutning till intervjuerna för att jag skulle ha de färskt i minnet. Detta hjälpte mig också att utvärdera min egen roll som intervjuledare under perioden för intervjuerna. I de första intervjuerna märks det att jag är nervös och har ibland svårt att lyssna ordentligt och jag var angelägen om att frågorna inte skulle vara ledande. I de senare intervjuerna delar jag med mig av egna erfarenheter vilket inte är fel utan kan istället leda till ett gott samtal (Flowerdew&Martin, 2005:121) vilket jag också upplevde att det gjorde.

Det empiriska materialet består även av två deltagande observationer då jag deltog på två träffar med Odlingarnätverket. Den första ägde rum på Seved och den andra på Gunnesbo i Lund. Fördelen med deltagande observationer är att forskaren kan förlita sig på vad denne själv upplever och behöver inte begränsas till vad andra berättar. (Esaiasson et al, 2007:343) Den viktigaste källan till information under en observation är en fältdagbok (Flowerdew&Martin, 2005:180). Jag använde en sådan efter varje observation för att minnas intryck, känslor och händelser.

Ett problem vid empiriska studier är att teoretiska begrepp måste översättas till det som visas i de empiriska indikatorerna. Begreppet ”social hållbarhet” som jag använder i uppsatsen är ett begrepp med hög abstraktionsnivå och är därmed lätt att kritisera då det kan vara svårt att faktiskt mäta i de empiriska indikatorerna. En strategi för att lösa detta är att bygga resonemanget kring social hållbarhet efter vad andra forskare tidigare har sagt. (Esaiasson et al, 2007:66) Denna strategi utgår jag ifrån då jag använder mig av en redan formulerad teori av begreppet social hållbarhet.

2. Teoretisk referensram

2.1 Social Hållbarhet

I min presentation av social hållbarhet har jag valt att utgå ifrån Nicola Dempsey med fleras artikel ”*The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability*”. I artikeln konstateras två huvudgrenar av social hållbarhet; social rättvisa och lokalsamhällets hållbarhet. Lokalsamhälle är här en översättning av engelskans ”community” vilket är ett svårdefinierat begrepp. Enligt rapporten Social Hållbarhet från Gävleborgslän kan ”[e]tt försök till definition vara det område där människors vardagsliv utspelas och kan i storlek variera beroende på geografi och sammanhang. Det kan vara en stad, en stadsdel, en mindre ort eller en bygd.” (Länsstyrelsen Gävleborg, 2005:10)

Jag har valt att fokusera på artikeln av Dempsey med flera på så vis att artikeln syftar till att se på den sociala hållbarheten på den lokala nivån och i förhållande till den byggda miljön vilket jag anser är det relevanta för den här uppsatsen. Jag kommer även att komplettera informationen i artikeln med en inledning som behandlar bakgrunden till diskussionen kring social hållbarhet. Under artikelns huvudkategorier ”Social rättvisa” och ”Lokalsamhällets hållbarhet” kommer jag att lägga till inlägg från andra författare då jag menar att dessa förstärker artikelförfattarnas argument.

Begreppet hållbar utveckling myntades för första gången i Brundtlandrapporten från 1987 som skrevs av Världskommissionen för miljö och utveckling på uppdrag av FN. Där definieras begreppet som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.” (Världskommissionen för miljö och utveckling, 1988) Spridningen av begreppet har varit omfattande och det råder enighet om att hållbar utveckling bör vara ett övergripande mål för all samhällsutveckling. Detta slås även fast i Agenda 21, ett handlingsprogram för det tjugoförsta århundradet, vilket antogs vid Riokonferensen 1992. (Elvingsson, 2011)

Vid FN:s världskonferens 1996 antogs Habitatagendan vilket är ett handlingsprogram som avser att omsätta Agenda 21 i städer och tätorter och som är inriktat mot två huvudmål; rimliga bostäder för alla och en hållbar utveckling av människors boplatser i en värld av växande städer. I både Agenda 21 och i Habitatagendan finns en gemensam syn på att den lokala nivån är viktig i processen mot en mer hållbar utveckling. Det betonas att kommunerna har en nyckelroll i genomförandet samt att medborgarnas delaktighet är viktig, ett så kallat ”underifrån perspektiv”. Det är därför viktigt att Agenda 21 och Habitatagendan finns med i kommunernas översiktsplanering. (SOU2003:31)

Hållbar utveckling innehåller tre grundpelare; ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Hållbarhetsdiskussionen har främst koncentrerats till de ekologiska

och de ekonomiska aspekterna medan den sociala grundpelaren nått allmän acceptans men sällan blivit klargjord eller definierad. (Dempsey et al, 2009:290)

I allmänhet kan det konstateras att hållbar utveckling främst behandlar nyttjandet av jordens resurser för mänsklig överlevnad. Inom naturvetenskapen fokuseras frågorna kring hur jordens resurser ska räcka till en växande befolkning samt hur tillgång och knapphet av resurser är spridd över jordens yta i förhållande till befolkningspridning. (Jørgensen, 1999:5)

Ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv är det istället väsentligt att se på hur människan bakom användandet av naturresurserna kämpar för bättre levnadsvillkor. Beslut om hur resurser ska användas fattas av människor i sociala sammanhang. Det är dock ej tillräckligt att bara se människan som en konsument och resonera kring hur individer kan ändra sig. Fokus måste även ligga på att försöka förstå att människor ingår i samhällsorganisationer som utvecklats under lång tid. ”För att förstå innebörden i hållbar utveckling behövs kunskap om såväl de ekologiska som de sociala villkoren och processerna.” (Jørgensen, 1999:5) Det är även viktigt att poängtera att allt miljöengagemang inte automatiskt leder till socialt hållbara lösningar. (Holland, 2004:289)

Även om ytterst lite litteratur behandlar just social hållbarhet finns det en mängd som hanterar liknande begrepp så som socialt kapital, socialt sammanhang, social inkludering och exkludering. Då det finns lite teoretisk forskning kring social hållbarhet har policydagordningen istället tagit över. Det finns exempelvis information från EU som beskriver hur vi bör arbeta med social hållbarhet. I dessa dokument beskrivs hållbara lokalsamhällen som platser där människor vill bo och arbeta nu och i framtiden. (Dempsey et al, 2009:290) På så vis kan social hållbarhet ses som samhällets förmåga att reproducera sig och överleva kriser. Den sociala hållbarheten bör därför inte betraktas som ett tillstånd utan som en process. (Jørgensen, 1999:9)

”Detta betyder att begreppet hållbarhet i sig innehåller ett tidsperspektiv, där både de bakomliggande faktorerna och processerna genomgår förändringar parallellt med att själva begreppet hållbarhet utvecklas och förändras. Med andra ord bör ett begrepp som hållbarhet innehålla ett tidsperspektiv som möjliggör en analys av i vilken riktning en förändring är på väg.”

(Lindén et al, 1998 citerad i Jørgensen, 1999:8)

För att konkretisera social hållbarhet på den lokala nivån har Dempsey med flera kategoriserat begreppet till två teman; social rättvisa och lokalsamhällets hållbarhet.

2.1.1 Social rättvisa

Social rättvisa relaterar till att resurserna i ett samhälle ska vara rättvist fördelade. I ett socialt rättvist samhälle finns det ingen exkludering eller diskriminering som hindrar människor att delta ekonomiskt, socialt och politiskt i samhället. (Dempsey et al, 2009:292) För att skapa ett mer socialt hållbart samhälle är det viktigt att drivkrafter som engagemang, inflytande och makt får ta plats i samhällsplaneringen och i omställningsprocesser. ”Möjligheterna att finna lösningar och förändringsriktningar är kopplat till hur och på vilket sätt man kan använda sig av mänsklig kreativitet i arbetet på planerings- och beslutsstadier.” (Jørgensen, 1999:20) I Sverige är kommunerna självstyrande vilket innebär att det ligger på kommunerna att vara lyhörda mot invånarna i kommunen. (Ibid.)

För att mäta social rättvisa är ”tillgång” ett fundamentalt mätinstrument (Dempsey et al, 2009:292). Detta innebär att den byggda miljön kan ha betydelse för vilken karaktär och i vilken utsträckning tillgång existerar på en given plats. (Ibid., 292-293) Exempel på faciliteter som alla boende bör ha likvärdig tillgång till är rimliga bostäder, offentlig service, gröna ytor, kultur och rekreation. (Ibid., 293)

2.1.2 Lokalsamhällets hållbarhet

Enligt Dempsey med flera kan Lokalsamhällets hållbarhet sammanfattningsvis beskrivas som:

”the relative stability of the community, both in terms of overall maintenance of numbers/balance (net migration) and of the turnover of individual members; the existence of, and participation in, local collective institutions, formal and informal; levels of trust across the community, including issues of security from threats; and a positive sense of identification with, and pride in, the community.”

(Dempsey et al, 2009:294)

För att beskriva detta mer detaljerat har författarna formulerat fem underkategorier, vilka de menar har en betydelse för människors vardagliga liv; *social interaktion/sociala nätverk i lokalsamhället, deltagande i kollektiva grupper och nätverk i lokalsamhället, lokalsamhällets stabilitet, stolthet/känsla för plats samt trygghet och säkerhet.*

Social interaktion/sociala nätverk. Utan social interaktion så kan människor som bor på en given plats endast beskrivas som en grupp individer som lever separata liv. Social interaktion och sociala nätverk brukar beskrivas som delar av socialt kapital (Dempsey et al, 2009:294) och socialt kapital beskrivs av den amerikanske statsvetaren Robert Putnam som ”de nätverk, normer och den tillit som bildas i ett samhälle mellan människor som underlättar samarbete i samhället” (Länsstyrelsen Gävleborg, 2005:8)

Sociala nätverk kan även fungera som ”sociala stödsystem” vilket indikerar att de personer vi känner och upplever att vi kan lita på, kan influera andra delar av vårt liv till exempel vår känsla av trygghet och välmående. Kopplingen mellan den byggda miljön och social interaktion och nätverk relaterar till utbredningen av mixad användning på gatan och i kvarter. Det sägs till exempel att gator med mixad användning och hög densitet kan bidra till social interaktion på grund av anledningarna att röra sig på gatan. (Dempsey et al 2009:295)

Deltagande i kollektiva grupper och nätverk i lokalsamhället. Deltagande i lokala aktiviteter är den dimension av social hållbarhet som relaterad till social sammanhållning Detta kan exempelvis innebära deltagande i den lokala fotbollsföreningen och sägs bidra till människors känsla av tillhörighet i ett område. (Dempsey et al, 2009:295) Jörgensen menar att en fotbollsförening kan ses som en kulturell institution vilket kan bidra till social kreativitet och gemenskap. En kulturell institution kan också användas för att samla människor och på så vis öka möjligheterna till inflytande och aktivitet i planerings- och beslutsprocessen. (Jörgensen, 1999:17) På platser där den lokala kapaciteten är bra organiserad tar människor ökat ansvar för sitt område och det är också lättare att tackla lokala problem. (Ibid., 18)

Kopplingen till den fysiska miljön är sammankopplat med områdets densitet och varierad markanvändning. På så vis erbjuds människor delta i olika aktiviteter. (Dempsey et al, 2009:296) Det kan dock vara förhastat att dra slutsatsen att om människor inte deltar i olika grupper så är det ett tecken på ohållbarhet. Det kan exempelvis vara så att människor vill delta men inte hinner eller att de aktiviteter de vill vara med på inte finns i området. (Ibid., 295) Detta kan vara sammanlänkat med att området har för få funktioner eller att det är för tidskrävande att ta sig till en aktivitet då tillgängligheten är bristfällig. (Ibid., 296)

Lokalsamhällets stabilitet. Ett område kräver väletablerade långtidsinvånare för att kunna beskrivas som hållbart. Hög mobilitet hos de boende kan ses som symtom av ett misslyckande av lokalsamhället, där människor inte känner sig delaktiga i något socialt sammanhang eller upplever tillhörighet till området. (Dempsey et al, 2009:296)

Låg mobilitet har å andra sidan visat sig leda till ökad känsla av tillhörighet och en ökning av sociala nätverk och interaktion. Det finns inget självklart svar på sambandet mellan mobiliteten och den byggda miljön men det kan exempelvis vara relaterat till kvaliteten och skötseln av den byggda miljön. Kvaliteten på den offentliga servicen så som skolor kan också vara en anledning att stanna eller flytta. (Dempsey et al, 2009:296)

Stolthet/känsla för plats. Relph (1976 citerad i Dempsey et al, 2009:296) skriver att: ”to be inside of a place is to belong to it and identify with it” vilket kan handla lika mycket om den fysiska miljön som om de människor som bebor platsen. En positiv känsla och tillgivenhet för en plats ses som en dimension av social

hållbarhet på så vis att det är en väsentlig del av människors uppskattande av det område de bor i. (Dempsey et al, 2009:296)

Känslan för lokalsamhället kan definieras som en blandning av emotionell kontakt genom interaktion med andra människor, tillgivenhet för en plats och en känsla av tillhörighet. Den kan också innefatta social ordning och gemensamma normer och värderingar. (Dempsey et al, 2009:296) Ju djupare de gemensamma värderingarna är desto starkare blir känslan för lokalsamhället. Vandalism och andra faktorer som ger skenet av att ingen bryr sig om en plats kan också påverka människors tillgivenhet och samhörighet med en plats på ett negativt sätt. Detta kan ha negativa effekter för upplevelsen av trygghet vilket också kan reducera social interaktion och deltagande i lokalsamhället. Om tillgivenheten människor känner för en plats delas av andra i området kan det skapa en speciell karaktär på området, något som skiljer det från andra platser. (Ibid., 297)

Säkerhet och trygghet. Den upplevda tryggheten i ett område sägs vara en fundamental del av den sociala hållbarheten. Att tillhandahålla säkerhet och i och med det, känsla av trygghet i ett område är nära relaterat till andra dimensioner av lokalsamhällets hållbarhet. I ett område som är fritt från våld kan boende känna sig trygga i sitt samspel med andra människor och deltagande i aktiviteter i området. Upplevelsen av trygghet hjälper människor att känna tilltro och ömsesidighet med varandra och bidrar på så vis till känsla för lokalsamhället och känsla för plats i ett område. (Dempsey et al 2009:297)

En länk mellan fysisk miljö och trygghet kan tillexempel vara fönster som vetter ut mot gatan. På så vis skapas det en känsla av att det alltid är någon som har uppsikt över vad som händer i området. Detta gör att människor kan känna sig sedda och trygga när de rör sig på gatan. Nedgångna byggnader kan istället ge känslan av att ”ingen bryr sig” och skapa en känsla av otrygghet. Detta kan leda till vad författarna kallar ”Broken Window Syndrome” vilket innebär att om något ser misskött ut i ett område kan detta ge klartecken för ytterligare vandalisering. (Dempsey et al, 2009:297)

Avslutningsvis menar Dempsey med flera att social hållbarhet inte nödvändigtvis bara uppstår i områden där den fysiska miljön redan är bra. Utan den sociala hållbarheten kan även gynnas med anledning av att människor i ett område går samman för att förändra den fysiska omgivningen till det bättre. (Dempsey et al, 2009:292)

2.2. Stadsodling

Stadsodling kan syfta på olika saker. Ibland inkluderas exempelvis djurhållning och odling av prydnadsväxter in i begreppet (Delshammar, 2011:9). För min uppsats är jag främst intresserad av att betrakta begreppet ur det perspektiv som behandlar odling av mat och blommor i tätorter och att undersöka den odling som anses kunna ha positiva sociala utkomster.

Småskalig odling i Sverige har främst utmärkts av kolonirörelsen. Sedan 1895 har det funnits koloniträdgårdar i Sverige. Dessa tillkom med anledning av att de som bodde trångt i staden skulle ha möjlighet till en bit mark att odla på. ”Borgarklassen ville på så sätt skapa förutsättningar för de mindre bemedlade i samhället att förbättra sina levnadsvillkor.” (Lieberg & Schmidtbauer, 2001: VIII)

Koloniträdgårdarna utvecklades som mest under 1930-talet då det fanns ett behov av att bli mer självförsörjande. Idag är det dock oftast inte försörjning som är den största drivkraften utan snarare glädjen och nöjet i att odla sin egen mat. (Lieberg & Schmidtbauer, 2001: VIII) Kolonirörelsen har många positiva aspekter men är exklusiv på så vis att det på många ställen är lång kö för att få en kolonilott i staden. (Malmö stad, 2011c)

Odling i miljonprogramsområden i Sverige växte fram på 1970-talet då de tråkiga utemiljöerna kritiserades och statens planverk rekommenderade därför att odlingslotter skulle placeras trehundra meter ifrån bostäderna för odling och rekreation. Odlingarna föreslogs också för möjligheten att skapa mer liv i området och erbjuda en möjlighet till att lära känna sina grannar. (Delshammar, 2011:17)

Landskapsarkitekt Tim Delshammar menar att intresset för stadsodling som en social aktivitet har lett till att de senare årens stadsodlingsaktiviteter har varit kollektiva och därför också tenderat att röra sig från koloniområdena till offentliga platser. Han menar dock att detta inte bör ses som nytt. Slottsträdgården i Malmö startades redan 1994 och drevs till en början av en ideell förening, allt eftersom har driften dock tagits över av stadens gatukontor. (Delshammar, 2011:18)

Att kommunen allt mer tagit över Slottsträdgården menar landskapsarkitekt Marie Larsson är ett problem. Larsson har i sin doktorsavhandling studerat en såkallad Community Garden i Holland och menar att det i Sverige inte finns någon motsvarighet ännu. Detta på grund av att ett utmärkande drag i en sådan är att odlarna själva, och inte någon myndighet, bestämmer hur odlingarna ska utformas. Hon myntar därför begreppet Stadsdelsträdgård för att ge en svensk översättning till en Community Garden. (Larsson, 2009:130) Stadsdelsträdgården beskrivs som följande:

”Stadsdelsträdgården [...] karaktäriseras av ett helhetstänkande som innefattar t.ex. den ekologiska odlingen och matkvalitet, kretslopp, grannskap och närhet, social gemenskap, utvecklande av handlingsmönster

och arbetsmiljö där helheten hålls ihop av en strävan och vilja att agera och bruka natur- och humanresurserna på ett långsiktigt hållbart sätt.”

(Larsson, 2009:160)

Larsson menar att underifrånperspektivet är förbisett i svensk stadsplanering och att vi idag är långt ifrån att skapa stadsodlingar helt fria från myndighetsinblandning. Stadsdelsträdgården bör därför betraktas som en utopi som vi kan sträva mot och ett sätt att testa vad som händer när, vad hon kallar, ”överregleringen” lättar. (Larsson, 2009:163)

Larsson beskriver stadsdelsträdgården som en självorganiserad verksamhet. Hon lånar tolkningen av ”självorganisering” från arkitekten Lina Olssons doktorsavhandling *Den självorganiserade staden: appropriation av offentliga rum i Rinkeby*. I avhandlingen studeras självorganiseringen i ett rumsligt perspektiv vilken har sin utgångspunkt i den segregerade² staden. (Olsson, 2008:219)

Den segregerade staden menar Olsson är en följd av det skifte som skett i västerländska städer sedan 1970-talet då ”direktörspolitik” bytts ut mot en nyliberal entreprenörsinriktad stadspolitik (Olsson, 2008:36) ”Entreprenörstäder är en utveckling av staden från den traditionella tillhandahållaren av välfärdstjänster, till en stad som även understödjer och uppmuntrar lokal ekonomisk tillväxt” (Mukhtar-Landgren, 2005:121). Enligt detta nyliberala tänkande konkurrerar städer om resurser och de försöker därför vinna komparativa fördelar genom diverse reformer och strategier. (Ibid.) Kritiska tänkare så som David Harvey menar att ”[i]nnebördens av detta blev att alla delar av det geografiska rummet nu kunde mätas med pengar som gemensam måttstock” (Harvey, 2005:68)

Den nyliberala stadspolitiken är idag ett vedertaget koncept och Harvey menar att detta konsensus över partigränserna bottenar sig i de svårigheter som många västerländska städer mötte i och med lågkonjunkturen på 1970-talet. (Harvey, 1989:4-5) Malmö som denna uppsats berör var tidigare en renodlad industristad men många av dessa industrier lades ner på 1970-talet. Under 1990-talet blev krisen värre då arbetslösheten i staden var hög och flyktingmottagandet ökade, vilket innebar minskade inkomster och ökade utgifter för staden. (Mukhtar-Landgren, 2005:120)

Nya strategier erfordrades då och det ”nya Malmö” växte fram vilket karaktäriseras av bomässan Bo01 i Västra Hamnen, etablering av Malmö högskola och invigning av Öresundsbron. (Mukhtar-Landgren, 2005:121) Mukhtar-Landgren menar att Malmö idag är en segregerad och delad stad där den ena delen heter ”kunskapsstaden Malmö” och den andra heter ”mångkulturella Malmö”. Hon menar även att segregeringen ofta har etniska förtecken och att

² Enligt Franzén (2001:25) kan segregering definieras som ett rumsligt åtskiljande av människor från till exempel en speciell klass eller etnicitet.

invandrare i staden blir dubbelt exkluderade då de inte framställs som en del i framgångssagan Malmö utan istället blir en del av problemdiskursen genom hög arbetslöshet, kriminalitet och så vidare. (Mukhtar-Landgren, 2005:131)

Begreppet självorganisering brukar syfta på den tredje sektorns verksamheter som t.ex. frivilligorganisationer. Olsson ser självorganiseringen som verksamheter som sker mer eller mindre självständigt från den offentliga sektorn. Hon breddar dock begreppet och lägger även till aktiviteter i den privata sektorn som exempel på självorganisering. (Olsson, 2008:9)

Olsson argumenterar för att denna självorganisering är en del av det den franske filosofen och sociologen Henri Lefebvre kallade ”rätten till staden”. Lefebvre såg rummet som politiskt och hans vision var att skapa en verklighet ”där alla stadsinvånare deltar i utvecklingen och formandet av staden som därigenom inte enbart förblir en produkt av marknadens och de toppstyrda institutionernas dominering.” (Olsson, 2008:56)

Lefebvre menar att stadens invånare har rätt till staden och för att tillägna sig staden måste människor förändra, eller appropriera, stadsrummet för att göra det till sitt. Dock inte göra det till sitt genom att äga det utan för att åter göra staden kollektiv. (Olsson, 2008:68) Lefebvre menar att verklig appropriation uppstår då vi omformar rummet både i materiell och social mening. (Olsson, 2008:221)

Ordet ”appropriation” sätter Lefebvre mot ”dominering” som två motsatta former av rumslig produktion. (Olsson, 2008:220) Olsson tolkar dominering som en produktionsform där rummet:

”utformas som ett produktivt system utan större hänsynstagande till vare sig naturen eller människors välbefinnande. Så är fallet med den moderna stadens funktionsuppdelade och rationaliserade landskap där utrymmet minimeras för icke planlagda aktiviteter och verksamheter.”

(Olsson, 2008:220)

Lefebvre hävdar på så vis att staden innefattar rum som både är dominerande och dominerade. Stadens invånare har någonstans att bo men inga möjligheter att *bebo* dessa platser. (Olsson, 2008:67)

Olsson menar att all strävan för samhällsliga förändringar inte måste vara av oppositionellt slag eller måste innefatta politiska krav och demonstrationer. Det kan även ske genom att appropriera rummet i det vardagliga livet. I hennes avhandling menar hon exempelvis att anordnandet av en fotbollsturnering i Rinkeby kan vara ett sådant exempel. (Olsson, 2008:50)

I Larssons avhandling gör hon besök i olika stadsodlingar och menar att det förändringsarbete de genomför i staden kan beskrivas som det Olsson menar är samhällsförändring utan opposition. Larsson argumenterar för att odlingarna

således handlar mer om att producera en *motbild* än ett *motstånd*. De visar upp ett alternativt sätt att förhålla sig till samspelet mellan natur och människa. (Larsson, 2009:134)

Skillnaden mellan vad Larsson beskriver som en Stadsdelsträdgård och skildringar av Community Gardens är inte så stor. Enligt Glover (2003a:264-265) kan en Community Garden definieras som följande:

”Community gardens are plots of urban land on which community members can grow flowers or foodstuffs for personal or collective benefit. Community gardens share certain resources, such as space, tools and water. Though often facilitated by social service agencies, nonprofit organizations, park and recreation departments, housing authorities, or grassroots associations, community gardens nevertheless tend to remain under the control of the gardeners themselves”

Litteratur som behandlar Community Gardens beskriver att dessa ofta påträffas i stadsdelar där människor med låga inkomster bor. (Lawson, 2004:163) Glover menar också att om ett område eller en stadsdel har tilldelats ett dåligt rykte kan människor utanför området skapa negativa bilder om det utsatta området i fråga. Detta kan i sin tur skapa negativa kollektiva uppfattningar om området hos de boende i det utsatta området. En negativ uppfattning om ett område kan också försvaga invånarna i området och reducera optimismen kring möjligheten att förbättra sin levnadssituation. (Glover, 2003b:190)

Glover hävdar att Community Gardens kan fungera som ett ”gräsrotsinvolverande” i den urbana omställningsprocessen, vilket är processen som innebär att områdets sociala, kommersiella och fysiska komponenter förstärks. Genom odlingen får människor utlopp för sin kreativitet, sätta sin prägel på sitt område samtidigt som de lär känna sina grannar. Odlingarna i området blir på så vis platser där invånarna kan förstärka sina kopplingar till sitt grannskap och där människor från olika kulturer, sociala statusar och så vidare, kan integrera med varandra. Genom att invånarna ges makt att förändra tillsammans kan en mer positiv bild av området skapas. (Glover, 2003b:190)

Förutom de sociala vinsterna av Community Gardens så framhåller även andra forskare att odlingen kan tillkomma med anledning av stadsmänniskans känsla av fränkoppling från naturen och hennes längtan tillbaka. Edward Wilson menar att människor har en inneboende koppling och dragning till naturen kallad *Biophilia* och våra starka band till naturen består trots flytt till staden. Det har även påståtts att människor i staden ofta är mer benägna än andra att beskriva sin omgivning som negativ då de känner sig otrygga, otillfredsställda och saknar kontakt med sina grannar. Att odla i staden blir på detta sätt en möjlighet för människan att åter nå naturen. (Kingsley et al, 2008:527)

3. Empiri

Min empiri utgår ifrån tre huvudteman; Stadsodling i Malmö stads stadsplanering, Områdesbeskrivning och social hållbarhet på Seved samt Fallstudie av Odlingsnätverket Seved där resultat från intervjuer och deltagande observationer presenteras.

3.1 Stadsodling i Malmö stads stadsplanering

En förutsättning för stadsodling är att det ska finnas plats för den. Därför blir den kommunala fysiska planeringen en viktig komponent för att skapa möjligheter för stadsodling. (Delshammar, 2011:10) Delshammar menar att det delvis går att planera för stadsodling i dagens stadsplanering.

Allmän plats, kvartersmark och vattenområde är de tre huvudkategorier som utgör de ytor som planläggningen för tätbebyggda områden behandlar. När en detaljplan upprättas så måste användningen av dessa markområden preciseras. (Delshammar, 2011:10) Om allmänna platser står det följande i Boverkets handbok ”*Boken om detaljplan och områdesbestämmelser*”:

”Med allmän plats avses i PBL ett område som är allmänt tillgängligt och avsett för gemensamma behov. Detta innebär bl.a. att det inte får stängas av för allmänheten. (Ett område för allmänt ändamål, t.ex. sjukhus, däremot får stängas helt.) En allmän plats, t.ex. gata, torg, park och naturmark, får heller inte fastighetsindelas på sådant sätt att enskild rätt uppkommer. Allmän plats får inte mer än tillfälligtvis upplåtas för enskild verksamhet. Att upplåta parkmark t.ex. för *odlingslotter* är inte planenligt”

(Boverket, 2002:78 [min kursivering])

Allmän plats kan alltså inte upplåtas åt odling permanent. Dock så är det möjligt att ordna odling med tillfällig karaktär eller en odlingsverksamhet som är öppen för alla i exempelvis kommunala parker. (Delshammar, 2011:10)

Kvartersmarken kan vara av antingen enskilt eller allmänt ändamål. Det allmänna ändamålet kan exempelvis syfta på en skola och det enskilda kan innebära bostäder. I den ovan nämnda boken från Boverket är odling en allmänt godkänd huvudkategori för markanvändning på kvartersmark. Delshammar menar på så vis att det går att planera för odling på kvartersmark när en ny detaljplan tillkommer och att det i vissa fall även går att planera för stadsodling på allmänna platser. Det kan dock finnas svårigheter med att ändra markanvändningen på kvartersmark vilket hänger ihop med hur stora förändringarna blir och hur det påverkar miljön i övrigt. (Delshammar, 2011:10)

I artikeln *Urban Odling i Malmö* intervjuar Delshammar personer från Gatukontoret, stadsbyggnadskontoret, VA-Syd, Serviceförvaltningen,

fastighetskontoret, miljöförvaltningen och MKB Fastighet AB (allmännyttan) för att se hur dessa personer ställer sig i frågan om stadsodling. Samtliga svars personer förknippar odling med något positivt men de ser också problem i implementerandet i samhällsplaneringen. Tre huvudkategorier av problem som de intervjuade förknippar med stadsodling identifieras: ”att det finns hinder för att få odlingar till stånd, att det kan finnas praktiska problem med odlingarnas drift samt att stadsodling är ett okänt och möjligen problematiskt stadsbyggnadselement”. (Delshammar, 2011:29)

Med de praktiska problemen åsyftas risken för vandalisering, tillgång till vatten och att det inte finns några rutiner för att behandla nya former av odling – det saknas förebilder. De menar också att det saknas en organisation som kan hantera den kollektiva odlingen på allmän platsmark. (Delshammar, 2011:29) Delshammar menar dock att det allvarligaste problemet för att avsätta mark är att det råder hög konkurrens om denna. Rent ekonomiskt kan det således bli svårt att försvara att odla om det konkurrerar med en aktivitet som tros bringa in mer pengar. Om odlingen sker i en park så kan det också leda till att det upplevs som en privatisering av marken och att den då inte blir tillgänglig för alla. (Ibid., 30)

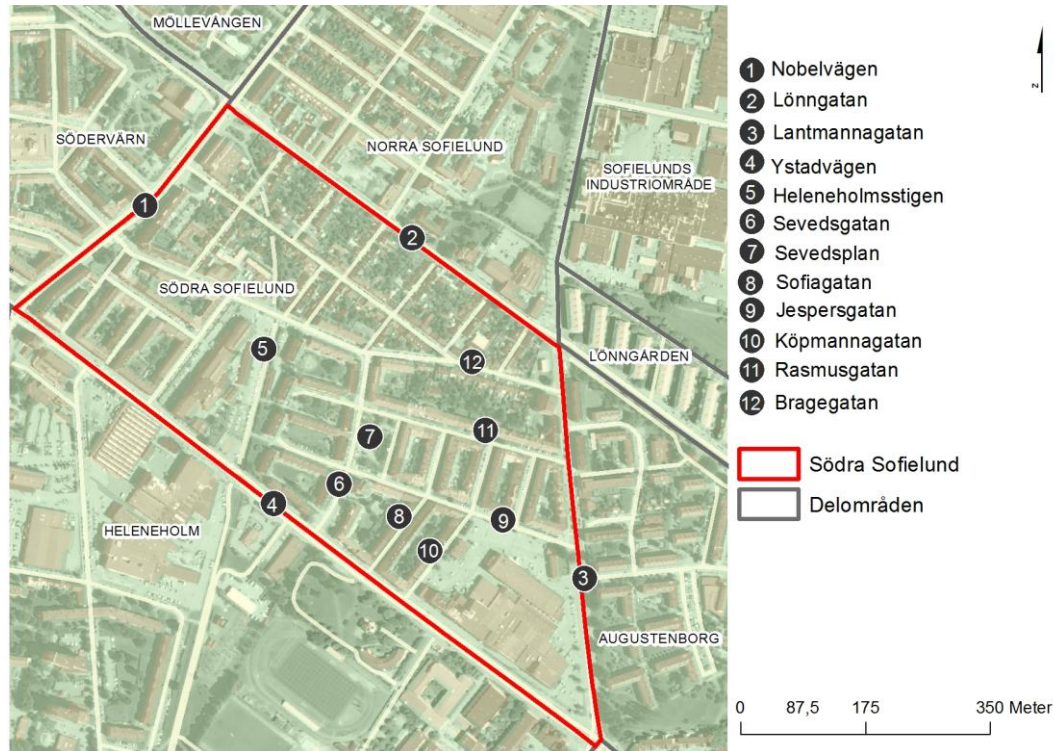
I samrådsunderlaget för Malmö Stads nya översiktsplan 2012 har ett stycke om stadsodling inkluderats. Rubriken på stycket är ”Värna och utveckla möjligheter till stadsodling” och i texten står det:

”Stadsodling sker sedan lång tid på odlingslotter och i stadens olika koloniområden. Det finns över 6 000 kolonilotter i Malmö, varav ca 4600 ägs av kommunen. Koloniområdena ska så långt möjligt värnas och främjas. Andra möjligheter till lokal ekologisk odling i staden kan stödja en god social utveckling och bidra till bättre hälsa. Det skapar en större känsla av delaktighet och samhörighet med sin stad, sin stadsdel och sina grannar och ger därför även goda förutsättningar för integration av olika samhällsgrupper och utbyte över åldersgränser. Kommunen ska visa en positiv och tillåtande attityd gentemot lokala initiativ för att tillfredsställa människornas behov att ta tillvara sin omgivning genom stadsodling.”

(Malmö stad, 2011b:63)

3.2 Områdesbeskrivning och social hållbarhet på Seved

Seved är beläget i delområdet Södra Sofielund i Södra Innerstaden i Malmö. Södra Sofielund avgränsas geografiskt av Lönngatan-Lantmannagatan och Ystadvägen-Nobelvägen, se Figur 3.1.

Figur 3.1. Karta över delområdet Södra Sofielund i Malmö stad. Källa: Grundmaterial från Lantmäteriet samt Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Lunds Universitet. Författarens bearbetning, 2011.

Malmö stad beskriver området som en unik och annorlunda del av Malmös innerstad. Det är ett relativt litet område med torget, Sevedsplan (se Figur 3.1), i mitten. Bebyggelsen är blandad, till störst del består den av verksamhetsbyggnader, småindustrier, gathus från 1800-talet och flerbostadshus från 1930-talet. Gatorna är relativt små men samtidigt breda och husen är låga. Upplåtelseformen som är dominerande är hyresrätter men det finns även bostadsrätter och äganderätter. MKB är den största fastighetsägaren och de övriga fastighetsägarna är främst små och privata. (Malmö stad, 2011a:14)

I Södra Sofielund bor det cirka 4450 invånare och delområdet har en ung befolkning där hälften är mellan 19 och 44 år. Det är hög omflyttning i området vilket innebär att en fjärdedel av befolkningen årligen flyttar ut och in. Befolkningen är mångkulturell och de fem största folkgrupperna kommer från Irak, Bosnien-Hercegovina, Jugoslavien, Polen och Danmark. Utbildningsnivån i området är låg men kommunen menar att trenden är ökande. Området präglas av låga inkomster, många familjer med försörjningsstöd och mindre än hälften av de boende förvärvsarbetar. (Malmö stad, 2011a:14)

Vid en trygghetsmätning hos invånarna i Södra Sofielund visade det sig att den upplevda otryggheten var hög, särskilt på vissa platser. De mest akuta utmaningarna på Seved menar Malmö stad handlar om hot, våld, droger och annan kriminalitet samt oseriösa fastighetsägare. (Malmö stad, 2011d) Särskilt allvarlig är situationen på Rasmusgatan, se Figur 3.1, där de kraftigaste svårigheterna är koncentrerade. (Malmö stad, 2011e)

Den tredje mars 2010 fattade kommunstyrelsen i Malmö beslut om att utveckla den sociala hållbarheten i staden. Detta gjordes mot bakgrund av att kommunstyrelsen menade att hälsan och välfärden inte var jämlikt fördelad i alla områden i Malmö. Såd kallade områdesprogram utformades därför för vissa områden i staden, varav Seved är ett av dessa. Stadsdelsfullmäktige har i de berörda stadsdelarna fått utarbeta förslag för vardera område. (Malmö stad, 2011a:4) I områdesprogrammet för Seved menar kommunen att en involvering av de boende i processen kan öka delaktigheten och sammanhållningen i området. (Ibid.,15)

”Aktiviteter som ger upphov till möten mellan boende i området bidrar till att stärka den sociala sammanhållningen, vilket har stor betydelse för områdets utveckling. Exempel på sådana aktiviteter är festivaler, *stadsodlingsprojekt*, lokal media och mötesplatser som förenar över kultur- och generationsgränser. Detta, i kombination med att förutsättningar skapas för medborgarinflytande över planeringen av områdets fysiska miljö, kan bidra till att stärka den sociala hållbarheten i området på sikt”.

(Malmö stad, 2011a:16 [min kursivering])

3.3 Fallstudie av Odlingsnätverket Seved

3.3.1 Resultat från intervjuer

Jag utförde mina intervjuer mellan den 25:e november och den 7:e december 2011 och alla intervjuer varierade tidsmässigt mellan en halvtimme och en timme. Sammanlagt genomförde jag sju intervjuer med nio personer, då två intervjuer var dubbelintervjuer. För att värna integriteten hos de personer jag intervjuat har jag valt att inte använda deras namn i uppsatsen. Istället har jag valt att benämna personerna enligt följande schema:

Dubbelintervju	{	A1 – odlingssamordnare i Odlingsnätverket Seved
	{	A2 – odlingssamordnare i Odlingsnätverket Seved
		O1 – odlare och boende på Seved, kvinna 51 år
		O2 – odlare och boende på Seved, man 42 år
		O3 – odlare och boende på Seved, kvinna 26 år
Dubbelintervju	{	S1 – anställd av Stadsdelsförvaltningen Södra Innerstaden på det lokala kontoret på Seved kallat Mötesplatsen för att fungera som en kontakt mellan stadsdelsförvaltningen och invånarna på Seved
	{	S2 – utvecklings- och planeringschef på Södra Innerstadens strategiska avdelning
		G – landskapsarkitekt vid stadsmiljöavdelningen på Malmö stads Gatukontor
		M – bosocial utvecklare för MKB på Seved

Syftet med intervjuerna var att fånga det breda perspektivet på utvecklingen av Seved och kopplingen till Odlingsnätverket Seved. Detta för att kunna dra slutsatser kring social hållbarhet. Presentationen av intervjuerna görs efter tio teman vilka representerar de ämnen som var vanligt förekommande under samtalen. Dessa teman fanns inte med från början utan växte fram i arbetet med intervjuerna. Jag är medveten om att detta är min tolkning och att mina teman är beroende av min förförståelse för ämnet.

- Tema 1. Projektet Barn i Stan

A1 berättar att Barn i Stan var ett projekt mellan åren 2008 och 2011 och syftet med projektet var att pensionärer som bost på Seved sedan 30-talet skulle möta barn som nyligen anlänt till Sverige från olika länder så som Somalia. Projektet drevs av den somaliska föreningen Hidde Iyo Dhaqan med stöd av Allmänna

arvsfonden. Ledare för projektet var Lasse Flygare³. Projektidén kom till då Lasse funderade kring varför barn och äldre inte möttes och hur det skulle kunna gå att skapa sådana möten i en stadsdel. **M** berättar att pensionärerna och barnen i Barn i Stan hittade på lite olika aktiviteter tillsammans så som bakning och bingo. Under projektet visade det sig att det historiskt sett hade odlats på Seved och de pensionärer som bodde i området hade haft koloniodlingar utanför sina hus när de växte upp. När barnen på Seved fick höra det så ville de också ha en kolonilott och det var i samband med det som **A1** blev anställd av Barn i Stan:

”Då skulle jag testa att riva upp en gräsmatta och plantera med barnen och se vad som händer, kan man använda det som en metod för möten? Och då pratade vi med dom skeptiska MKB och det var ett ganska tufft klimat på Seved då, kommer det överhuvudtaget att gå?”

Med det tuffa klimatet syftar **A1** till att ungdomarna på Seved och Rosengård (se Figur 1) hade varsitt dygn i Sydsvenskan med rubriker om brända bilar och krossade fönster. **A1** och barnen fick en gräsplätt utanför en fastighet som tillhörde MKB och de aktiva tog bort all jord på platsen för att försäkra sig om att de inte odlade i förorenad mark. Runt odlingen flätades ett pilestaket och odlarna planterade ut tomatplantor och solrosor. **A1** berättar att det redan första dagen kom förbi människor som stannade till och utbrast ”vad gör ni?!” och hon menar att de verkade tro att de var galna. Det var några förbipasserande som påpekade redan första dagen att odlingarna inte skulle klara natten, ”det kommer att förstöras” men när odlarna kom tillbaka på morgonen så var det orört. Då påpekade förbigående att nej, det skulle inte klara en natt till men när odlingen lyckades överleva mot verkade det, alla odds, så väcktes ett engagemang kring odlingen.

Efter en vecka började folk i området komma förbi med plantor från sina balkonger och släktingar, **A1** fann fröpåsar i brevlådan och en morgon stod det tomatplantor vid odlingen från en okänd avsändare:

”Tonårskillarna kom, de busiga gängen kom, och frågade om de fick ta en jordgubbe. Så det funkade ju väldigt bra. Och runt hörnet odlade vi majs och bönor och det är ju sånt som talar till människor. Helt plötsligt stannade människor till, från alla möjliga håll i världen och började prata matrecept och liksom ja, det är klart att det är ett gemensamt samtalsämne, det är en anledning att börja prata med varandra och det berör alla.”

³ Lasse Flygare arbetade som processledare inom Hidde Iyo Dhaqan under tre år (Martelius, 2010)

Figur 3.2. Barn i Stans odling vid hörnet Rasmusgatan/Sevedsgatan (se Figur 3.1). Källa: OdlaiStan.se, 2010a

Under hösten 2009 hölls de första samtalen med fastighetsägare i området för att skapa ett odlingsnätverk. De inblandade fastighetsägarna vid den här tiden var Heimstaden, MKB och Lasse Andersson. Modellen som diskuterades för ett odlingsnätverk gick ut på att Barn i Stan skulle gå in som en garant för att odlingarna skulle skötas. Det största orosmolnet för fastighetsägarna var att odlingen bara skulle bli en ”fluga” och att det skulle se fult ut om det inte sköttes. Hösten 2009 började också **A2** att arbeta volontärt för **A1** och till våren lyckades de få en anställning för **A2** också. Barn i Stan betalade halva lönen och studiecirkeln ABF stod för den andra halvan.

- Tema 2. Odlingsnätverket och Odl i Stan

Odlingsnätverket Seved växte alltså fram som en avknoppning av Barn i Stan. **O1** beskriver den definitiva övergången från Barn i Stan till det fristående Odlingsnätverket som lite kaotisk. Dels för att många var oroliga för odlingarnas framtid då det hade blivit ett viktigt vardagsinslag och en mötesplats för vissa av de boende. Dels berodde det också på att det fanns vissa slitningar mellan Hidde Iyo Dhaqan och **A1** och **A2**. **S2** menar att konflikten handlade om att den somaliska föreningen tyckte att **A1** och **A2** tog över Barn i Stan-projektet och gjorde det till sitt eget medan **A1** och **A2** tyckte att projektet tenderade till att bara handla om odlingarna, vilka de hade ansvar för. Odlingarna hade helt enkelt blivit *för bra*.

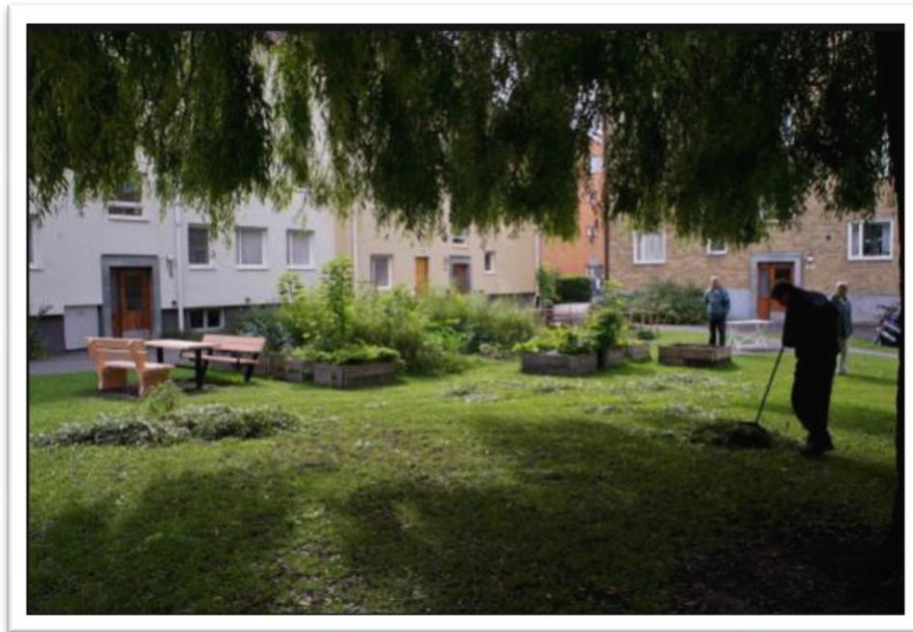
O1 beskriver att några av de mest aktiva i odlingarna träffades och planerade upplägget för framtidens odling. De kom överens om att rörelsen måste få ett stadigt skelett. Att driva odlingen i projektform avfärdades därför med risk för att det skulle sluta med problem igen. **O1** berättar att de därför kom fram till att odlingarna skulle utgå ifrån ett odlingsnätverk:

”som är förankrad och ägs av människor som bor här och inte någon utomstående för att då kan gå åt annan riktning som vi inte vill. Därför vi har spikat i stadgan att bland annat vi står på två ben den ekologiska, hållbara odlingen den ena benet och den andra skapa möten mellan människor och båda två är lika viktig, att vara en mötesplats för människor och köra sådana aktiviteter som för ihop människor”

I samband med detta startade **A1** och **A2** också en ekonomisk förening, Odlar i Stan, inom vilken de kan ta konsultuppdrag för att tjäna ihop till sina löner. Ett av den ekonomiska föreningens uppdrag är att stötta styrelsen i Odlingsnätverket Seved, en styrelse som boende på Seved sitter i.

Den ekonomiska frågan menar **A2** har varit en stor utmaning sedan Barn i Stan lades ner. Det finns inga medlemsavgifter i Odlingsnätverket Seved vilket **O1** anser är bra då hon haft erfarenhet av att frivilligorganisationer har påverkats negativt av att pengar blandats in. Genom olika samarbeten får odlingsnätverket pengar och material. Oftast så bidrar fastighetsägarna med jord och verktyg och odlarna själva får stå för det de vill plantera. Nätverket har också ett samarbete med trädgårdsingenjörprogrammet på SLU, Alnarp. Eleverna på programmet får driva upp ekologiska plantor i en av kurserna vilka odlarna på Seved sedan får köpa för en symbolisk peng.

Varje vecka håller **A1** och **A2** i odlingsmöten för Odlingsnätverket Seved. Där diskuteras nya och nuvarande projekt och innehåller ofta odlingsaktiviteter. Det kan handla om att de går och tittar på odlarnas odlingar i området och så kan gruppen kollektivt hjälpa till med det som behövs göras. Genom Odlar i Stan har **A1** och **A2** också startat upp odlingar på Rosengård.

Figur 3.3. Odling på en innergård på Bragegatan (se Figur 3.1) Källa: Odlaistan.se, 2010b.

A1 och **A2** berättar att de har ungefär trehundra adresser på den maillista som de använder för att annonsera odlingsaktiviteter och av de bor cirka hundra personer på Seved. **A1** berättar att odlingarna i början fick väldigt mycket publicitet men att det nu är mer allmänt känt att det odlas på Seved. Därför finns det en del kommunala tjänstemän på listan som vill ha koll på vad som händer. **A1** och **A2** tycker inte att det finns en typisk odlare. I Odlingsnätverket är det blandade åldrar, nationaliteter och kön.

Som medlem i Odlingsnätverket Seved behöver man inte odla. **O1** berättar att några av medlemmarna är svårt sjuka och de kommer när de orkar. **A2** berättar också att vissa av de pensionärer som från början var med i Barn i Stan nu slutat odla men kommer förbi och bjuder på bullar ibland. Även **O2** menar att han ibland har svårt att komma på odlingsträffarna på grund av jobbet, men han försöker alltid att komma om han kan. För att ta reda på hur beslutsprocessen ser ut inom Odlingsnätverket Seved frågar jag odlarna om de upplever att **A1** och **A2** är uppmärksamma på deras idéer.

”Absolut, dom är jätteobservanta för minsta lilla idé. Sånna saker som man tänker att ”aa, nej det här kanske inte går att genomföra..” dom bara ”jovisst!”. Så det känns ju bra med det”

O3

”vår röst väger inte mindre eller mer om det är någon som kommer en gång men som kommer med en bra idé då vi tar den idén och spelar ingen roll att den har sagt”

O1

- Tema 3. Därför börjar och fortsätter människor att odla

Av de odlare jag intervjuat så har det funnits olika motiv för att börja odla. **O1** berättar att hennes intresse väcktes under tiden då det odlades i Barn i Stan. **O1** har själv en dotter som hon tänkte skulle passa för projektet men det blev inget av det då. Hon beskriver att hon tyckte det var ”fräckt” när hon såg att de hade brutit upp asfalten vid en fastighet men hon fick uppfattningen att det bara var ett projekt för de som var engagerade i Somaliska föreningen. Men en dag såg hon att det var folk från hennes hus ute på hennes innergård som odlade mat. Den synen fick henne att rusa dit för att se vad de sysslade med, då hon också ville vara med. Sedan dess är hon en aktiv medlem.

O2 berättar att han under sin utbildning inom miljövetenskap kom i kontakt med projektet Barn i Stan. När han sedan flyttade till Seved var det ett naturligt steg att gå med i odlingsnätverket. När jag frågar vad det var som lockade med odlingen svarar han:

”det är ju intresset och utbildningen det ger och sen, jag tycker att det här med att odla här på Seved, för mig i alla fall, är som en meditationstid och bara släppa allt annat”

O3 beskriver att hon länge känt en längtan efter att få bo närmre naturen efter många år i stadsmiljö och när hon flyttade till Seved såg hon människor som var ute och odlade och bestämde sig för att följa med en kompis på odlingsträff och efter det var hon fast. Hon menar att känslan av att sätta fingrarna i jorden är en stor behållning för henne.

A2 berättar att hans främsta drivkraft med odlingen är mötena med olika människor och han menar att även fast han möter många olika personligheter så fungerar odlingen bra för de flesta:

”det är inte beroende av människor, eller det är inte beroende av vilka de är som människor det är mer liksom att de tycker det är kul att hålla på och odla och så. Fingrarna i jorden, växterna och ja, att göra någonting. Det går över alla gränser, det går över allting.”

O3 uttrycker också i likhet med det **A2** berättar att odlingarna speglar människors olika bakgrund på Seved då alla odlar vad de vill. Hon tillägger:

”Man kan dela recept på grönkålssoppa som man bjuder på och helt plötsligt vill alla göra grönkålssoppa och recept som fungerar överallt, olika saker man kan göra med potatis, vi kan göra ”detta och detta”. Och det finns jättemånga idéer kring ”så här gör vi och så här gör vi”. Det har verkligen blivit en mötesplats”

- Tema 4. Att odla på fastighetsägares mark

Enligt **M** så finns det 56 stycken fastighetsägare på Seved vilket kan ses som många i det relativt lilla området. **M** blev anställd hos MKB för lite mer än tre år sedan då MKB ville satsa extra på så kallade prioriterade områden i Malmö. Dessa prioriterade områden var sådana som hade hög potential men av någon anledning ville ändå inte människor flytta dit. MKB hade svårt att förstå varför Seved, som ligger fem minuter bort från det populära området Möllan i Malmö inte lockade ens en bråkdel så många människor. **M**:s arbete skulle gå ut på att försöka nischa Seved litegrann genom att förstärka det som var positivt i området. Så när Lasse Flygare kom och frågade om MKB kunde upplåta en bit mark åt Barn i Stan så kom **M** och hans chef fram till att de måste våga testa.

M menar att de andra fastighetsägarna har tittat på hur det har fungerat för MKB innan de har upplåtit mark. Han medger att det kan ha att göra med MKB:s något mer omfattande resurser då halva bolaget ägs av Malmö stad.

Odlingarna på Seved förekommer till störst del på fastighetsägarnas mark och **A1** och **A2** beskriver att de har avtal med många av de aktiva fastighetsägarna på Seved och att själva förhandlingsarbetet tar mycket tid och själva odlingen ibland bara blir en liten del av det de arbetar med. De menar dock att tre års erfarenhet av odling på fastighetsägares mark har gett dem vana och de kan visa på goda exempel från Seved när de startar upp nya odlingar som till exempel på Rosengård.

M berättar om en positiv effekt av odlingarna:

”vi har säkert haft sju, åtta som har flyttat hit med anledning av, som har haft odlingen som en ingång men också det här att Seved inte känns klart”

De som **M** beskriver ovan är framförallt unga människor och MKB har beslutat att alla de som flyttar till Seved och vill kunna odla ska få göra det. Relativt nyligen så fick odlingsnätverket även tillgång till att låna en av MKB:s lokaler på Seved för att ha odlingsmöten där. Detta i utbyte mot att odlingsnätverket fortsätter att ha odlingsträffar en gång i veckan och hjälper de i MKB:s fastigheter som vill börja odla.

O3 berättar att hon är avundsjuk på de odlare som bor i en MKB-fastighet då de har varit väldigt stöttande gällande odlingarna. **M** tror att det beror på att MKB har satsat mycket på att vara lyhörda, om en odlare påpekat att en vattenspridare behövs så har **M** sprungit iväg och köpt en direkt. Han menar att långsiktigt tänkande är viktigt men också att det kortsiktiga måste värnas, att spinna vidare på saker direkt.

O3 tycker att hennes fastighetsägare varit väldigt oengagerade i odlingarna. Hon berättar att hon frågade fastighetsägaren om hon fick göra något åt innergården som hon tyckte såg trist ut, vilket hon fick godkännande för. **O3** satte sig då och

skissade upp en plan för innergården eller som hon själv uttrycker det ”utförde en gratis konsulttjänst”. Vid tidpunkten byttes det fastighetsägare så hon skickade sina planer till de nya fastighetsägarna som godkände det hela. Det menar hon var i sig positivt men de har efter det inte visat något intresse, de har aldrig sagt tack eller träffat henne i verkligheten och de har heller inte visat upp sig på gården när det varit någon odlingsaktivitet där. **O3** menar att detta har sänkt hennes energi lite:

”dom har inte ens sagt någonting eller visat något intresse, något engagemang alls och då tappar man ju lusten och kreativiteten också att ja ”om inte dom bryr sig varför är det bara jag som bryr mig?”

Dock har **O3** ännu inte förlorat hoppet om sin gård helt:

”jag tycker fortfarande att den har så mycket potential för börjar man bry sig så kommer alla andra också att göra det, det visar ju sig liksom”

I intervjun med **A2** och **A1** påpekar **A2** dock att den största drivkraften måste ligga hos odlarna själva, det är inte fastighetsägarna som ska göra jobbet. Det de kan bidra med är pengar till material och upplåtelsen av mark. **M** poängterar i linje med detta att det MKB kan göra är att stötta projektet men det är inte meningen att de ska driva det.

- Tema 5. Att odla på offentlig mark

På Seved är det bara odlingarna på Sevedsplan som bedrivs på offentlig mark. För att få en inblick i hur Malmö stad resonerar kring frågan om stadsodling pratade jag med **G** som är landskapsarkitekt vid Malmö stads Gatukontor. Han berättar att det är människor som ringt honom och bett om att få en plats att odla på och han menar att den ökade efterfrågan på den här otraditionella formen av odling på offentlig mark kräver att kommunen hittar nya förhållningssätt till fenomenet.

G berättar att den traditionella skötseln av parker och grönområden går ut på att kommunen handlar upp skötsel entreprenader och idag är det tre stora entreprenörer som sköter skötseln av Malmös parker och grönområden.

Figur 3.4. Odling på Sevedsplan (se Figur 3.1). Källa: Odlaistan.se, 2010c.

G berättar att det finns delade attityder inom kommunen när det gäller att gå ifrån de traditionella odlingsätten och skötseln av kommunens parker och grönområden. **G** är själv positiv till odlingarna och anser att allt ökat intresse för utemiljön är bra och han tycker att det är viktigt att ta tillvara det positiva engagemanget hos människor och att hitta samverkansformer. **G** hävdar att en förutsättning för att det ska fungera med odlingen är att det sker genom en förening eller liknande, om det bara är enskilda odlare så måste Gatukontoret hänvisa dessa människor till fastighetskontoret då det är de som förvaltar kolonilotter och odlingslotter. Angående hinder för utbredningen av stadsodling säger **G**:

”så om man ser nått problem i det här så är det väl mera med det här hur allmän platsmark och parkmark att det ska vara till för alla och i vilken mån klarar man av att hantera detta om man då får in några entusiaster som börjar odla på parkmark och hur låter man det området att fortsätta att vara till för alla”

G menar att arbetet har kommit längst på Seved där odlingsnätverket har fått viss hjälp med matjord och växter till odlingen på Sevedsplan. **A1** beskriver att samarbetet med Gatukontoret har fungerat väl. När de började odla på torget fick kommunen godkänna odlarnas planer allt efter som men nu tycker **A1** att arbetet kan beskrivas mer som en slags frihet under ansvar. Så länge ingen klagar så är Gatukontoret nöjda.

Jag frågar **G** om det stycke om stadsodling som kommer att läggas till i Malmö stads översiktsplan och om hans bidrag till det:

”ja det har ju dykt upp och vi har ju egentligen bara sagt såhär att vi kommer att få mer av dom förfrågningarna och vi måste tänka på att vi behöver ha mark i fortsättningen även för det här, stadsodling, så trycket på mark överhuvudtaget i stan ökar på många olika sätt. Vi har ju den problematiken att nu med förtätning så blir ju frågan om, vissa sneglar ju på parkmark och annan platsmark för att bygga på och vi hävdar ju det att vi behöver den marken för sånt som öppen yta, för vistelseyta på olika sätt”

När jag nämner det nya stycket för **A1** och **A2** får jag reda på att de har varit med och kämpat för att få med det. De har diskuterat vikten av odling med kommunen vilket givit resultat.

G berättar även om ett tänkt samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm för att skapa ett mer formaliserat samarbete kring stadsodling då städerna möter samma förfrågningar.

- Tema 6. Att ta gatan i anspråk och lära känna sina grannar

Om odlingen varit det som lockat från början så nämner alla tre odlare också det fina med att lära känna sina grannar. **O2** säger:

”man kommer bort från den stressiga vardagen och sen så träffar man ju väldigt många människor i alla åldrar, alla kategorier och det tycker jag är väldigt positivt”

O3 menar att hon fick en annan syn på sitt område genom odlingen:

”jag har lärt känna folk i området och man får en helt annan syn, helt plötsligt ser man vad som görs och man känner folk och nu kan man vara ute på gatorna och det finns alltid någon att heja på, det gör himla mycket för att man känner sig trygg i området och sådär vilket man inte gjorde innan”

I intervjun med **M** berättar han om en familj på Seved som önskade att odla nedanför sin balkong på bottenplan. MKB lät dem då ”adoptera en rabatt” vilket innebar att de Ölandstokar som växte nedanför balkongen drogs upp och lämnade plats åt familjens odling. MKB hjälpte också till med att såga upp deras balkong så att den fungerade som en dörr ut till odlingen. Balkongen och odlingen är placerad på innergården till fastigheten och i närheten av en gemensam grill med sittplatser.

M beskriver att innan familjen började odla så hade många i huset meddelat att det var ett ungdomsgäng som brukade sitta och ”hänga” vid sittplatserna kvällstid vilket bidrog till en otrygghet. När familjen började odla så började även deras barn leka mer på innergården och i och med detta så flyttade ungdomsgänget på sig då de blev mindre anonyma. *”Så då tänkte jag ”shit vilken härlig kombo, att man kan odla bort problem”*

A2 menar att en av fördelarna med odlingarna är att det har skapats nya kontakter i området. Han beskriver att en odlare som förr inte kände någon nu kan berätta om att denne känner jättemånga. **A1** fortsätter på samma spår och tillägger:

”sen är det ju också som boende har sagt att det blir en gemenskap och man lär känna varandra men också att man är ute på kvällarna och tar gatan i anspråk och det är viktigt att även vuxna är ute och rör sig, inte bara buset som finns på vissa delar av Seved, det är ju en trygghet i det, att man är ute i en grupp och att man gör saker”

Hon menar också att i vanliga fall så går människor bara och jobbar och handlar men nu rör de sig på andra sätt i området.

O2 berättar att han fått bättre kontakt med sina grannar sedan han gick med i Odlingsnätverket. På odlingsträffarna träffade han grannar han tidigare sett i trapphuset men aldrig pratat med. Helt plötsligt fick de en anledning att prata med varandra i och med odlingarna. Han menar att det kanske är så människor fungerar, att vi behöver anledningar att prata. **O1** kommenterar också:

”jag vill inte leva en sån samhälle när folk stänger in sig i sin lägenhet och hälsar inte på grannarna och rädd för varandra och rädslan kan man bryta genom möten och inte genom att vi stänger in oss på våra gårdar, tvärtom, när vi öppnar upp våra gårdar och våra dörrar och vi skakar hand med killarna som står på gatan då händer nånting det som skapar trygghet och stabilitet och hållbarhet inte polisiära insatser och det kan man säga är första hjälpen när polisen rycker ut men det skapar inte hållbarhet, man kan inte förvänta att polisen eller polisstation i området ska göra allt”

- Tema 7. Vandalism

Som skrivet under den första rubriken så klarade sig odlingarna bra från vandalism under tiden för Barn i Stan. **A1** berättar att det bara var tre majsplantor och fyra smultronplantor som blev förstörda vilket får betraktas som lite för en odling som är helt öppen. Hon beskriver fastighetsägarnas reaktion på detta: *”MKB tyckte att det var fantastiskt ”varför har det inte blivit förstört?” Allting annat trashas, pajas och graffitimålas”*

A1 tror att hemligheten ligger i att det är människor själva som har fått vara med och bestämma. **A2** menar också att det har att göra med att många av de boende i området har en relation till någon av dem som är med och odlar. Han har också en teori om att människor är mer försiktiga när det gäller mat:

”Man kan köra över en buske eller en blomma men man kör inte gärna ner ett kålhuvud eller man förstör inte morötterna till exempel, man springer inte över mat på samma sätt”

Dock menar han att förtidig skörd är vanligt men han poängterar att det inte kan räknas som stöld eftersom odlingarna är öppna. Öppenheten tror han också är ett framgångskoncept då det är mycket roligare att hoppa över ett staket om det finns

ett. Odlingsnätverket är därför helt emot olika slags förbud och förbudsskyltar. **A1** tillägger: *”att det verkar förbjudet attraherar ju mer så vi försöker att ha det tillgängligt”*

A2 menar också att den sociala kontrollen är väldigt hög på Seved då odlingarna alltid är övervakade av människor i fastigheterna. **A1** säger också:

”i och med att nätverket är ute och odlar så kommer alla barnen automatiskt och är med och odlar och så lär man känna varandra ”aha, det är ditt barn” eller ”jaha, det är din mamma”, det är också dubbelkontroll, att man lär känna varandra och man skapar relationer, ”vem bor där och där” ”det där är dens odling”, dom får vara mer ifred”

Från odlarnas perspektiv bekräftar **O3** det **A2** och **A1** berättar. Hon beskriver att det bara var en jordgubbsplanta som försvann under förra säsongen från odlingen på hennes innergård och hon beskriver att det största problemet är hundar som trampar och kissar på nysatta planteringar.

- Tema 8. Reaktionen från omgivningen

Då jag inte lyckades att intervjua någon boende som inte var odlare på Seved försökte jag få förståelse kring vad omgivningen framfört för reaktioner angående odlingarna. **O3** beskriver att det är många som sagt saker som: *”vad kul att någon äntligen gör nånting”* och *”vad kul det är att det händer nånting”* men hon berättar också att hon har fått negativa reaktioner från sin vaktmästare. Hon menar att han kanske har haft en annan syn för att han inte har varit delaktig och ibland har han uttryckt åsikter som: *”jaja, det där ser ju mest ut som ogräs där på framsidan”*. Hon har förståelse för hans åsikt på så vis att hon tycker att det varit svårt att engagera andra boende i huset till att vara med och rensa ogräs. Då odlingarna bara funnits en säsong ser hon ändå positivt på framtiden och hon tror att det skulle kunna gå att få med fler i arbetet.

O2 säger att han bara hört positiva kommentarer från dem han har pratat med och när jag frågar **O1** om reaktioner från utomstående berättar hon om när hon och en annan odlare arbetade i potatislandet.

Figur 3.5. Potatislandet beläget på en gräsmatta vid Heleneholmsstigen (se Figur 3.1.). Källa: Odlaistan.se, 2011.

Hon beskriver att åtta av tio som gick förbi stannade eller sa någonting och nästan alla var nyfikna eller gav positiva kommentarer. Två stycken var missnöjda varav den ena menade att det inte var miljövänligt att använda så mycket vatten som de gjorde till odlingarna och den andre glädde sig när han såg att de hade löss på bladen i en av deras andra odlingar. **O1** sammanfattar dock med att konstatera att två negativa åsikter under två år är ett bra resultat.

I samtalet med **S2** och **S1** är det främst **S1** som svarar på frågan kring reaktionerna eftersom hon i störst utsträckning träffar de boende. Hon berättar att det både har varit positiva och negativa kommentarer. Det negativa tror hon kan ha att göra med att vissa är avundsjuka för att någon annans gård har blivit fin men inte deras, vilket hon också anser inte är negativt i sig. Hon beskriver också att många som hon mött är väldigt positiva.

S1 antyder dock att hon tror att vissa av de boende kanske inte känt sig delaktiga i arbetet och hon säger:

”sen är det ju inte säkert att man har nått alla, det vet vi inte men där tror jag nog att vi kan hjälpa till med delaktigheten, det är klart att man inte bara kan gräva en grop men dom kan sitt och vi kan vårt. ”

Jag frågar då om hon menar att de på Mötesplatsen känner de boende bättre vilket hon svarar att hon inte vet och tillägger att det säkert finns saker som de också kan lära sig av nätverket. Då jag inte riktigt förstår vad **S1** menar berättar **S2** om slitningen mellan nätverket och den somaliska föreningen. **S1** avslutar med att kommentera:

”och där tror jag att vi kan vara till hjälp för då kommer vi in neutralt, vi är ju kända i området och ser dom då att ”dom gör något tillsammans!” så kanske man börjar tänka annorlunda så att det blir positivt överlag ”

M beskriver att de flesta som berättat något för honom har varit positiva. Han tror att de som varit negativt inställda har varit det av rent estetiska skäl, att de föredrar gräsmattor.

- Tema 9. Rasmusgatan

I alla mina intervjuer har problematiken kring Rasmusgatan dykt upp. **M** berättar att hans arbete på Seved gick jättebra de två första åren och han beskriver att det kändes som att området utvecklades. Idag tycker han att den utvecklingen har stannat av då problematiken kring Rasmusgatan har blossat upp igen.

M berättar om en familj som valde att flytta från Seved på grund av att de tyckte att det hände för mycket tråkigheter på skolan i området där barnen gick. **M** är orolig att människor som flyttar från Seved kan sprida en negativ bild av området och han är mån om att förklara att MKB inte har andra problem i sina fastigheter på Seved än på någon annan plats i Malmö:

”vi har inte problem med att ”där springer en narkoman i lägenheterna”, du förstår, våra hus är precis som vilka som helst och i nio av tio av våra hus bor människor som lämnar sina barn på dagis och kommer hem på kvällen och vi har ett tryggt, säkert boende så att man kan väl säga att vi har vänt en trend men raketfarten vi hade de två första åren har stannat av, det har väl planat ut lite och såhär”

M menar att det för något år sedan fokuserades mer på det som var positivt på Seved men att nyheterna nu återigen handlar om det som är negativt. MKB startade en tidning som hette Området och när första numret kom ut så var Sydsvenskan på plats och rapporterade händelsen. Nu är Seved återigen bara intressant ur problematiken kring Rasmusgatan. Han beskriver några av sina möten med de killar som uppehåller sig på Rasmusgatan och handlar med narkotika och **M** säger:

”man ska absolut inte blunda för det som händer där för dom är kriminella men man ska också ha med sig i bagaget när man tänker på det att dom här pojkarna dom ska egentligen sitta och dricka öl på krogen och ragga på tjejer och sånt men dom står där och egentligen försörjer sig själv, dom är kriminella i den bemärkelsen att de säljer narkotika och får pengar och lever på dom pengarna sen”

M menar att problemet har djupare rötter än bara det som syns på ytan:

”folk säger ju att alla har samma förutsättningar, vi vill ha den grundsynen men så är det inte, det är pojkar som läser läxorna i trappen där som går på Sofielundsskolan som bor i en familj där dom är åtta stycken så det är klart att dom inte har samma förutsättningar

som nån som har en förälder som sitter varje kväll och hjälper dom att läsa och har ett eget rum och går och lägger sig och det är klart att dom inte har det va”

Han menar att stadsdelen har ett stort jobb att göra där och att trehundra odlare inte kan ändra det i grunden. **M** antyder att han tycker att de ansvariga i stadsdelen har angripit problemet på fel sätt då de valt att belysa problematiken på Seved och inte det som är bra:

”stadsdelen har använt media väldigt mycket och då belyser man allt det som är problem och då är vi tillbaka till det istället för att belysa det som är positivt som tidningen eller stadsodlingen eller konstnärskaféet som jag hela tiden har försökt jobba med istället. Det är det här vi ska visa från Seved, det andra ja det finns där men skit i det, vi kör med det som är bra med området för att det tror jag är utveckling”

M tycker att också att bilden som målas upp av Seved är orättvis mot de boende och han berättar att han mött boende som varit upprörda när de läst något om området och uttryckt saker som: *”detta är inte klokt, är detta i vårt område, jag har aldrig sett nått”*

O1 kommenterar problematiken på Rasmusgatan i samklang med det **M** säger:

”om polisen, media och alla andra fokuserar på dessa max 25 människor så är någonting alldeles snett och alla folk har fått nog att alla fokuserar på dessa människor och vill visa upp att här lever faktiskt mer än 5000 människor som gör andra saker än att syssla med droghandel eller något annat och vi vill att politikerna och media agerar, blir medveten att 25 människor inte väger mer än 5000 människor och måste behandlas på det viset.”

- Tema 10. Tankar om framtiden och Seved i förändring

En fråga jag också försökte ställa under intervjuerna var hur informanterna ser på framtiden för Seved och vad de har för tankar och förhoppningar om odlingarnas fortlevnad. Alla tre odlare svarar ”ja” på frågan om de tänker fortsätta att odla. **O3** menar att det bara blir roligare och roligare och att hennes förhoppning är att det ska odlas på alla övergivna ytor. Hon beskriver också ett annat projekt som hon och några klasskompisar pratat om att genomföra vilket innebär att de vill förvandla en stor skorsten på Seved till en grön skorsten:

”det är MKB:s skorsten och det passar ganska bra med deras mål och deras strategi och staden överhuvudtaget; att förvandla industristaden Malmö till kunskapsstaden och man ska tänka hållbart och grönt.”

O2 ser gärna att odlingarnas sprider sig till andra stadsdelar i framtiden och att odlandet blir mer systematiskt. Att det ska finnas mer bestämmelser för när olika saker ska planteras och skördas.

M beskriver ett projekt som bland annat han och **A2** håller på med. De vill i samarbete med PEAB-skolan, belägen på andra sidan av Ystadvägen bygga

Malmöns första växtbeklädda och ätbara vägg på Seved. **M** hoppas att den ska utgöra en fin entré till Seved och samtidigt kanske kunna bidra till att Heleneholmsstigen (se Figur 3.1) upplevs som tryggare.

O1 påpekar att det är svårt att mäta förändring och hon betonar vikten av att börja arbeta tidigt med ungdomarna i området för att hitta alternativ till kriminaliteten och det är något som tar lång tid. Hon beskriver också många positiva aktiviteter som äger rum på Seved så som ett boendekafé och ett fotonätverk. Hon pratar också om en kommande kulturrunda där aktiva konstnärer på Seved ska kunna visa upp sina verk i sina källarateljéer på Seved. En aktivitet som hon menar inte i första hand vänder sig till utomstående utan är till för de boende själva.

S2 menar att hon tror att det kommer att ske en utveckling på Seved men att denna kommer att ta tid.

3.3.2 Resultat från deltagande observationer

De deltagande observationerna ägde rum den 23:e och 29:e november 2011. Den första var en odlingsträff i nätverkets lokal på Seved. På träffen drack vi té och tittade på bilder på olika typer av staket då det planerades för att potatisåkern (se Figur 3.5) skulle skyddas från fyrbenta varelser. Stämningen var väldigt inbjudande och jag kände mig som en i gruppen väldigt snabbt. Jag fick sedan följa med ut och plantera. Jag som inte hållit i en spade på flera år stod plötsligt och planterade ett valnötsträd på en innergård. När arbetet var gjort kände jag en liten känsla av stolthet, att jag hade planterat något för framtiden. Vi städade sedan nätverkets förråd och sorterade diverse vårlökar som **O1** och **A2** hade tagit tillvara från en kommunal rabatt.

Det andra observationstillfället var en workshop på Gunnesbo i Lund där vi bland annat fick lära oss att gräva en upphöjd kompostbädd av en lokal odlare. Kunskapen ville nätverket applicera på potatisåkern på Seved.

De deltagande observationerna upplevde jag bidrog till en ökad förståelse av det praktiska arbete som genomförs i Odlingsnätverket Seved. Observationerna har dock spelat störst roll som ett sätt att få kontakt med odlarna och odlingssamordnarna.

4. Analys

Detta kapitel är uppbyggt utefter uppsatsens frågeställningar och det är även i detta kapitel dessa kommer att analyseras. Det görs genom att den teoretiska referensramen binds samman med empirin.

4.1 Vad innebär en stadsodling och vilka effekter kan en sådan bidra till?

Uppsatsens teoriavsnitt visar att det som benämns stadsodling kan syfta till olika saker, ibland inkluderas till exempel djurhållning eller odling av prydnadsväxter. I Sverige har stadsodling traditionellt sett främst kopplats till kolonirörelsen. På senare år har dock den kollektiva odlingen på offentlig mark, som ofta har sociala förtecken, blivit populär.

Utländska stadsodlingar, så kallade Community Gardens, har visat sig kunna skapa gemenskap och Glover (2003b) hävdar att det kan vara en metod för medborgarinitierad stadsförändring. Community Gardens kan också föra människor närmre naturen och bidra till att de boende på en plats får positiva uppfattningar om sitt område.

Att det idag inte finns någon direkt motsvarighet till Community Gardens i Sverige menar Larsson (2009). Hon introducerar därför ett nytt ord, Stadsdelsträdgård som kan ses som en svensk version av Community Gardens och fungerar som en utopi i vars riktning vi kan sträva. En viktig komponent i Stadsdelsträdgården är att den drivs av de aktiva själva och inte av en myndighet vilket ställer krav på nya slags samverkansformer mellan myndigheter och odlare. Om detta uppfylls kan kreativitet och gemenskap uppstå och karaktären av trädgården blir då formad efter odlarnas tankar och idéer.

4.2 Hur och varför har stadsodlingarna på Seved tillkommit?

Odlingsnätverket Seved startades som en avknoppning av projektet Barn i Stan. Under Barn i Stan var odlingen exklusiv i den mening att projektet i första hand vände sig till pensionärerna och barnen i området. Projektet Barn i Stan leddes av Lasse Flygare som ville se på hur möten kunde skapas i en stadsdel. Från början innebar projektet olika aktiviteter så som bingo och bakning men allt eftersom tenderade projektet att handla mest om Barn i Stans kolonilott.

Projektet var tidsbestämt till tre år och avvecklades därför våren 2011. När projekttiden började ta slut berättar O1 om rädslan att odlingen skulle försvinna då odlingen hade inneburit så mycket mer än bara odling. Den hade börjat innebära en gemenskap. Diskussioner började därför föras kring hur odlingarna kunde leva vidare när projektet avslutades. Med risk för att samma ”avvecklingsproblem” skulle uppstå igen beslutades det att projektformen skulle undvikas och Odlingsnätverket skapades.

Enligt teorierna om stadsodling skulle det också kunna hävdas att det inte är en tillfällighet att odlingarna fick fäste just på Seved. Lawson (2004) menar exempelvis att Community Gardens ofta uppkommer i segregerade städer. Mukhtar-Landgren (2005) menar att Malmö idag är en segregerad och delad stad där den ena delen representerar "kunskapsstaden Malmö" medans den andra heter "mångkulturella Malmö" där det mångkulturella Malmö ofta beskrivs i problemdiskurser.

Seved är ett område med invånare från många olika kulturer. Området präglas av hög mobilitet, hög arbetslöshet och många familjer med försörjningsstöd. Vid en trygghetsmätning i Södra Sofielund visade det sig också att många känner sig otrygga i området. Därför har Seved blivit föremål för kommunens satsning på områdesprogram, i vilka den sociala hållbarheten ska ses över i vissa extra utsatta områden i Malmö.

Olsson (2008) hävdar även att självorganisering, eller den tredje sektorns aktiviteter, ofta uppkommer mot bakgrund av segregation i staden. Självorganiseringen är en del av approprieringen, ett ord hon lånar från Henri Lefebvres tankar kring "rätten till staden". Approprieringen utgör en produktionsform av rummet som innebär att människor gör rummet till sitt, både på ett socialt och materiellt sätt och bidrar på så vis till stadens reproduktion. Därav skulle det kunna gå att betrakta odlingarnas uppkomst på Seved som en del i invånarnas appropriering av staden.

Jag tror att den främsta anledningen till att odlingarna kommit till och fått vara kvar är den sociala aspekten kring aktiviteten. Detta då Barn i Stan till stor del var ett projekt med sociala förtecken och en viktig anledning till att odlingarna levde vidare efter projektet grundade sig i att de hade fått betydelse för gemenskapen i området. På så vis kanske den sociala vinsten går före själva odlandet men odling av mat i sig är ett effektivt medel för möten då mat är något som berör alla människor, oavsett bakgrund, vilket även **O3** och **A1** resonerar kring.

Jag tror även att det finns relevans för att betrakta odlingen som ett verktyg för samhällsförändring då många av de som bor i området uppger att de känner sig trötta på den yttre bild som målas upp av deras hem. Denna samhällsförändring kanske då får betraktas som det Larsson (2009) kallar för en motbild snarare än ett oppositionellt motstånd. Larsson beskriver sin motbild som ett alternativ till konsumtionssamhället. Det kanske delvis är relevant på Seved då några av odlarna även framhåller att de har ett miljöengagemang. Dock tror jag att den största motbilden handlar om att ge en alternativ bild av Seved. Ett alternativ till bilden av ett så kallat problemområde.

4.3 Hur bedrivs odlingsverksamheten på Seved idag?

Odlingen bedrivs idag på Seved genom Odlingsnätverket Seved. **A1** och **A2** förhandlar med Malmö stads Gatukontor och fastighetsägare i området för att nå överenskommelser kring hur odlingen får se ut, vilket de menar tar mycket tid och är en stor del av deras arbete.

Varje onsdag är det odlingsträff i lokalen som nätverket har fått låna av MKB. På träffen jag var med på så diskuterades framtida projekt, förrådet städades och så planterade vi ett valnötsträd på en innergård. Fastighetsägarna bidrar med verktyg, jord och vatten. Oftast står odlarna själva för de plantor de odlar. I ett samarbete med Trädgårdsingenjörsprogrammet vid Lantbruksuniversitetet SLU i Alnarp får nätverket också köpa ekologiskt elevupptrivna plantor till en symbolisk peng.

Ibland åker nätverket också ut på workshops för vidareutbildning. Vid den workshopen jag var med på så åkte vi ut till Gunnesbo i Lund för att få utbildning i upphöjd kompostbädd av en lokal odlare. Kunskapen vi fick ville nätverket applicera på potatisåker på Seved.

A1 och **A2** är ”experterna” men odlarna menar att allas röst är lika mycket värd när exempelvis nya projekt ska diskuteras. Det är även de boende själva som sitter i styrelsen i Odlingsnätverket. Odlingarna känns i högsta grad personliga då det som odlas har en koppling till det de boende vill äta. Min uppfattning av nätverket de gånger jag varit med på någon aktivitet är att stämningen varit inbjudande och att det har varit lätt att bli en i ”gänget”. Medlemskap i odlingsnätverket ställer inte krav på aktiv delaktighet och kostar heller ingenting, vilket bland annat **O1** poängterar är viktigt för den goda stämningen.

4.4 I vilken utsträckning och på vilket sätt kan odlingarna på Seved bidra till ökad social hållbarhet i området?

Även då social hållbarhet är ett tämligen abstrakt begrepp så är det en del av konceptet hållbar utveckling som är en strategi som de flesta vill skriva under på. Det skulle kunna gå att hävda att begreppet är på en så hög abstraktionsnivå att det blir meningslöst. Dock menar jag att eftersom det fortfarande betonas som viktigt i samhällsplaneringen så finns det relevans för att hitta implementeringsmetoder av begreppet. Holland (2004) menar att en konkret sådan implementering är så kallade Community Gardens då dessa sägs kunna få positiva sociala utkomster för ett område.

För att ett mer socialt rättvist samhälle ska kunna uppnås så är det viktigt att människor får vara med och bidra till samhällsförändring. Larsson (2009) hävdar att ”överstyrningen” måste lättas för att kreativiteten och gemenskapen ska få rum i Stadsdelsträdgården, den svenska versionen av Community Gardens. Hon menar därför att samverkansformer bör utvecklas mellan myndighet och självorganiserad grupp.

Odlingarna på Seved skulle även kunna betraktas som en implementering av Agenda 21 och Habitatagendan, då Odlingsnätverket Seved har utvecklats av odlarna och de boende själva. På så vis borde odlingarna rimligtvis vara något som kommunen bör gynna.

För att få en känsla av kommunens inställning till odlingarna intervjuades **G**. Han bekräftar det Delshammar (2011) beskriver kring de delade åsikterna inom kommunen rörande odling på offentlig mark. Det finns många som är positiva men det finns även de som hävdar att det finns andra, mer ekonomiskt lönsamma sätt att bruka mark på. Ett annat problem är att användning av offentlig mark måste få ha kvar känslan av offentligt. Några av de Delshammar talat med framhåller också risken för vandalism.

G berättar att det på senare år dykt upp flera förfrågningar från människor som vill odla på offentlig mark i staden. **G** beskriver också att det oftast är lättare att hitta samverkansformer om odlarna är samlade i en organisation då enskilda odlare hänvisas till fastighetskontoret som sköter distributionen av kolonilotter. På Sevedsplan odlar Odlingsnätverket Seved på offentlig mark genom kontakt med Gatukontoret. **A1** beskriver att samarbetet fungerat bra. I början av samarbetet berättar hon att nätverket var tvungna att redovisa alla sina planer för Gatukontoret men att samarbetet nu fungerar mer som frihet under ansvar.

I Malmö stads nya översiktsplan kommer ett stycke om stadsodling att rymmas. **A1** och **A2** berättar att de varit med och kämpat för att få med stycket. Att det kom med menar **G** har att göra med att kommunen måste förbereda sig på fler förfrågningar om odling på offentlig mark i staden i framtiden. **G** talar även om ett tänkt samarbete med Göteborg och Stockholm för att hitta ett mer formaliserat förhållningssätt till odling på offentlig mark, vilket kanske kan förenkla kommande odlares samarbete med myndigheter.

I diskussionen kring social hållbarhet ryms även en tidsaspekt (Jørgensen, 1999), det är därför viktigt att försöka undersöka åt vilket håll en utveckling är på väg. Jag tycker att Malmö stad visar på en god vilja till dialog kring stadsodling vilket kan tyda på ljusa framtidsutsikter. Angående kommunens framförda syn på problem kring odlingen så går det att konstatera utifrån fallet på Seved att vandalismen inte är något problem där. Att känslan av offentlighet bör värnas tycker jag är rimlig. Det är kanske inte önskvärt att alla lediga ytor i staden odlas upp då det finns andra aktiviteter och användningssätt att konkurrera med. Dock så betonar **A1** och **A2** att odlingarna på Seved är öppna och det finns inga förbudsskyltar eller liknande som förhindrar tillträde.

Diskussionen kring att det finns mer ekonomiska sätt att bruka marken kanske symboliserar det Dempsey med flera (2009) menar är karaktäristiskt för synen på den sociala hållbarheten i allmänhet. Den sociala hållbarheten framstår oftast inte som något som väger lika tungt som exempelvis ekonomiska faktorer. Kanske räcker det ej med att lyfta de sociala vinsterna av odlingen för att se det som en

god markanvändning, möjligen måste det också gå att redovisa tydliga ekonomiska vinster för att det ska vara försvarbart.

På Seved odlas det dock inte i första hand på offentlig mark utan på privata fastighetsägares. Därför bör kanske också samarbetsformerna mellan fastighetsägare och odlare ingå i analysen. Samarbetet med fastighetsägarna har överlag fungerat bra på Seved och de flesta är positivt inställda och bidrar med material. **O3** menar dock att hennes fastighetsägares ointresse för hennes arbete varit kreativitetssänkande.

Emellertid så bygger odlingen i första hand på att det är odlarna själva som driver processen framåt, odlingarna ska på så vis främst innebära något positivt för odlarna. Likväl så kan en fin innergård rimligen innebära ett mervärde för fastigheten den är belägen vid. Därför bör kanske ett jämnt förhållande mellan fastighetsägare och boende också eftersträvas.

Dempsey med flera (2009) hävdar även att tillgång är ett fundamentalt mätinstrument för att få en uppfattning om den sociala hållbarheten. Tillgång till rimliga bostäder är något som varit ett problem på Seved då många av de fastighetsförvaltare som varit aktiva i området har varit oseriösa och misskött sitt arbete. Problematiken är extra koncentrerad till Rasmusgatan vilket blev tydligt i mina intervjuer. **M** menar att trehundra odlare inte kan förändra situationen på Rasmusgatan men att en fokusering på odling och andra positiva aktiviteter istället för narkotikahandel kanske kan utgöra en ny strategi för förändringsarbete.

Den tillgången som odlingen faktiskt kan ha en inverkan på är tillgången till natur och rekreation. **O2** beskriver den sköna känslan av att kunna släppa allt och bara fokusera på odlingen, som en slags meditation. **O3** skildrar att hon länge haft en längtan att åter ha närhet till naturen efter många år i stadsmiljö och menar att odlingarna tillgodoser detta behov.

En mixad användning av gatan kan gynna möjligheten för social interaktion och sociala nätverk menar Dempsey med flera (2009). Detta då gatans olika användningsområden kan locka fler människor att vistas på gatorna i området. Genom att gatan brukas skapas en trygghet och en känsla av att någon alltid är närvarande och de boende kan känna sig säkra i sin interaktion med andra människor.

Odlingarna på Seved har skapat ett nytt användningssätt av gatorna i området. **A1** menar att odlingen också bidragit till att människor börjat röra sig på nya ställen i området som de normalt inte besöker. Att odlingen ofta bedrivs på kvällstid tror **A1** också skänker en trygghet till området då nätverket visar att även vuxna kan röra sig på gatorna på kvällen. **M**:s exempel på familjen som praktiskt taget odlade bort ungdomsgänget som bidrog till otrygghet i en fastighet visar också på hur en alternativ användning av en innergård kan bidra till ökad upplevd trygghet.

Deltagande i kollektiva grupper och nätverk kan enligt Dempsey med flera (2009) leda till ökad social sammanhållning och genom det också samla människor. Det kan i sin tur öka människors inflytande i planeringsprocessen. Alla odlare framhåller att deras medlemskap i odlingsnätverket har bidragit till att de lärt känna sina grannar bättre på så vis att de ses på odlingsträffarna och att de säger "hej" till varandra när de möts. Som ovan nämnt hävdar även **G** att en organisation i ryggen kan underlätta samverkansformer för odling och således möjligheten till att vara med och förändra sitt område i den mån odlingen tillåter.

Seved är ett område som präglas av hög mobilitet. Detta menar Dempsey med flera (2009) kan tyda på att människor inte känner sig delaktiga i något sammanhang eller att de inte känner tillhörighet till området. Kopplingen till den byggda miljön görs genom att kvaliteten på den offentliga servicen kan spela in i valet mellan att stanna och att flytta.

M som är i direkt kontakt med hyresgästerna i MKB:s hus menar att det finns sju, åtta unga människor som velat flytta till Seved just på grund av odlingarna och känslan av att Seved inte är "färdigt". Kanske skapar viljan att bryta negativa trender ett tillåtande klimat. Å andra sidan beskriver han även en familj som valt att lämna området på grund av att de ansett att skolan i området inte varit tillräckligt bra. Möjligen kan detta betraktas på så vis att unga människor som inte är så beroende av skolor har en större möjlighet att vänta ut en förändring i ett område som dröjer, medan barnfamiljer har ett större behov av ett snabbare resultat. Att människor valt att flytta till Seved säger dock egentligen ingenting om de samma kommer att stanna där och således bidra till vad Dempsey med flera (2009) benämner lokalsamhällets stabilitet.

M menar att det för ungefär två år sedan hände väldigt mycket på Seved och han tyckte att området utvecklades. Nu upplever han att utvecklingen har stannat av, mycket på grund av att problematiken kring Rasmusgatan återigen blossat upp. Rasmusgatan är endast en gata på Seved men de kriminella aktiviteterna där har fått porträttera hela området menar mina informanter. Denna bild är till stor del skapad av media men **M** tycker även att de ansvariga för stadsdelen har spätt på denna genom att själva beskriva Seved i negativa termer.

O1 beskriver att hon tycker att bilden av Seved är orättvis och **M** berättar att några av de boende i MKB:s fastigheter har känt sig frustrerade över att inte känna igen sig i beskrivningen av deras eget område. **M** är även orolig för att de människor som flyttar från Seved kan fortsätta att sprida bilden av Seved som ett såkallat problemområde. Glover (2003b) menar att en negativ bild av ett område också kan göra att invånarna i ett område identifierar sig med den bilden och att detta kan leda till att invånarnas optimism kring att förändra sin levnadssituation reduceras.

Denna uppsats täcker inte in en djupare analys av arbetet på Seved som utförs på stadsdelsnivå men kanske kan det vara så att de goda sidorna av Seved belyses för

lite i praktiken, trots att de tas upp i områdesprogrammet för Seved. I detta sammanhang gäller inte det bara odlingen utan även de aktiviteter som **M** och **O1** nämner, så som Malmös första växtbeklädda ätbara vägg och kulturrundan.

Dempsey med flera (2009) hävdar att innebörden av att vara på en plats är att identifiera sig med den. Detta kan relatera till den fysiska miljön och människorna som bebor den. De menar att detta beskriver social ordning och gemensamma normer. Ett område med hög vandalism kan indikera att ingen bryr sig vilket kan ha negativ inverkan på ett område. Om tillgivenheten för en plats delas av andra kan detta skänka en speciell karaktär åt området.

O3 tror att om en bryr sig om en innergård så kommer också fler att göra det. Kanske kan odlingen på så vis fungera som en omvänd teori av ”Broken Window” som Dempsey med flera (2009) presenterar. Om några visar att det går att göra ett område fint med hjälp av odling så kanske det indikerar att det finns möjligheter att förbättra andra saker också.

Som redan tidigare påpekat i analysen så har det förekommit ytterst lite vandalisering av odlingarna på Seved. Detta anser **A1** och **A2** har att göra med att odlingarna är öppna och det som verkar förbjudet tenderar ofta att attrahera mer. **A1** tror även att det faktum att de boende själva ligger bakom odlingarna har gjort att de har fått vara ifred.

Att odlingarna inte har förstörts och att få människor har framfört negativa åsikter om odlingarna kanske kan tyda på att de nått en acceptans och fått en förankring i området. **A1** beskriver att odlingarna fick mycket uppståndelse när de var nya men att det nu inte ses som en nyhet att det odlas på Seved. Möjligen har odlingarna på så vis blivit någonting som karaktäriserar Seved.

5. Slutsatser och avslutande diskussion

Odlingen på Seved har växt fram genom projektet Barn i Stan och bedrivs idag via Odlingsnätverket Seved, inom vilket det odlas efter odlarnas tankar och idéer i samråd med fastighetsägare och Malmö stads gatukontor. Odlingen på Seved kan därmed delvis ses som ett exempel på den typ av kollektiv stadsodling, med sociala förtecken, på offentlig mark som på senare år blivit populär i Sverige. Den form av stadsodling som kallas Community Gardens och Larssons (2009) beskrivning av den svenska versionen av dessa, Stadsdelsträdgården, sägs kunna leda till en medborgarinitierad stadsförändring och social gemenskap.

Att odlingen fått fäste på Seved bör möjligen inte ses som en slump enligt teori av Olsson (2008), då hon menar att självorganisering ofta växer fram mot bakgrund av segregerade städer och enligt Mukhtar-Landgren (2005) bör Malmö idag betraktas som en sådan stad. För vidare studier hade det varit intressant att se närmre på detta samband.

Jag kan dra slutsatsen att odlingarna på Seved har bidragit till en ökad social hållbarhet i området utifrån uppsatsens teoretiska referensram. Detta då odlingarna haft effekt på odlarnas upplevelse av sitt område till exempel genom att de lärt känna sina grannar bättre via odlingsträffarna. Dessa grannar har nu blivit personer som odlarna kan hälsa på när de ses, vilket har skapat en ökad upplevd trygghet i området. Känslan av trygghet har också förstärkts genom att fler vuxna har tagit gatan i anspråk kvällstid i samband med odlingsaktiviteter utomhus. Odlingarna har även blivit en mötesplats där människor kan träffas över åldrar likväl som kulturer.

Odlingarna kan också utgöra en ökad tillgång till natur och rekreation på så vis att en av odlarna beskriver odlingen som en meditationstid och en annan berättar att hennes längtan att bo närmre naturen efter flera år i stadsmiljö har tillgodosetts genom odlingen. En viktig aspekt av odlingarna ligger således troligen i den bostadsnära lokaliseringen.

I viss mån har odlingarna även haft en påverkan på varför människor har valt att flytta till Seved. Detta säger dock ingenting om ifall dessa människor även kommer att stanna på Seved på grund av odlingen och därmed bidra till ett mer stabilt lokalsamhälle. I analysen framkommer det att det finns indikatorer som pekar på att de positiva elementen på Seved inte belyses tillräckligt. En ökad fokusering på de goda aktiviteterna på Seved hade kanske dock kunnat sprida bilden av Seved som ett attraktivt område och således öka chansen för fler långtidsinvånare. Ett område med lägre mobilitet hade antagligen underlättat det långsiktiga arbetet med de mer djupgående socioekonomiska problem som odlingen inte kan förändra i grunden. Odlingen skulle på så vis kunna innebära en typ av samhällsförändring utan opposition i form av en, av Larsson (2009)

beskriven, motbild av området. Ett alternativ till bilden av Seved som ett problemområde.

Att stärka de positiva elementen ytterligare kanske också kan vara ett sätt att visa de aktiva att deras insatser uppskattas vilket möjligen skulle kunna initiera andra medborgarstyrda projekt. På så vis skulle fler människor kunna ingå i ett socialt sammanhang och bidra till Seveds och Malmös fysiska och sociala utveckling då odling sannolikt inte lockar alla.

Då odlingarna har visat sig leda till positiva sociala utkomster så kan det bli intressant att se hur detta underifråninitierade stadsbyggnadselement kan tas tillvara i stadsplaneringen. Malmö stad har ålagt sig att ha en tillåtande inställning till stadsodling enligt samrådsunderlaget till stadens nya översiktsplan. Hur denna tillåtande attityd kommer att fungera i praktiken återstår att se. Kanske kan odlingen på Seved i det sammanhanget spela en roll som en god förebild. I framtiden hade det även varit intressant att följa upp det tänkta samarbetet med Stockholm och Göteborg och se vad det kan leda till för överenskommelser kring stadsodling på offentlig mark.

6. Sammanfattning

Hållbar utveckling är ett begrepp som myntades för första gången i Brundtlandrapporten från 1987. Begreppet består av tre grundpelare; ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. I diskussionen kring hållbar utveckling har fokus tenderat att läggas på de ekologiska och ekonomiska faktorerna medans den sociala aspekten har mött en bred acceptans men sällan blivit definierad.

Då lite teori behandlar den sociala hållbarheten så har policydagordningen tagit över. I handlingsprogrammen Agenda 21 och i Habitatagendan betonas den sociala hållbarheten som viktig och att anamma ett såkallat underifrånperspektiv i samhällsplaneringen beskrivs som angeläget för att den sociala hållbarheten ska gynnas.

Därav är det viktigt att finna implementeringsmetoder av begreppet. Leigh Holland menar att såkallade Community Gardens, en slags stadsodling, kan vara en sådan metod. Landskapsarkitekt Marie Larsson argumenterar för att denna typ av Community Gardens ännu inte existerar i Sverige. Hon myntar därför begreppet Stadsdelsträdgård som hon betraktar som en svensk version av Community Gardens i vilken odlingar får skapas och styras av odlarna själva. Om detta uppnås kan gemenskap och kreativitet växa fram.

Uppsatsen syftar till att, genom en fallstudie av Odlingsnätverket Seved i Malmö, undersöka om odlingarna på Seved kan bidra till ökad social hållbarhet i området. Undersöknings- och analystekniken i uppsatsen är av kvalitativt slag och består av

eget insamlat material i form av intervjuer och deltagande observationer samt av dokument- och litteraturstudier.

Det empiriska materialet tolkas utefter en teoretisk referensram som består av teori om stadsodling och Nicola Dempsey med fleras definition av begreppet social hållbarhet, då denna begreppsförklaring anpassas efter den lokala nivån och i relation till den byggda miljön.

Seved, som står i centrum för undersökningen, är beläget i stadsdelen Södra Innerstaden i Malmö stad. Området präglas bland annat av hög arbetslöshet och hög upplevd otrygghet. I området finns det även problem som innefattar narkotikahandel och annan kriminalitet samt oseriösa fastighetsägare. Att odlingarna fått fäste just på Seved bör kanske inte ses som en slump. Enligt arkitekt Lina Olssons tolkning av Henri Lefebvre så skulle odlingarna kunna ses som ett exempel på invånarnas uttryck för ”rätten till staden”.

I uppsatsen dras slutsatsen att odlingarna har ökat den sociala hållbarheten i området då de har haft en positiv effekt på odlarnas upplevelse av sitt område. Odlingarna har skapat en mötesplats där odlarna har lärt känna sina grannar vilket skapat en ökad upplevd trygghet i området. Odlingarna har även inneburit en ökad tillgång till natur och rekreation och haft en effekt på varför människor väljer att flytta till Seved. I uppsatsens konstateras det att odlingarna kan fungera som en motbild av området, vilket annars oftast beskrivs i termer av problem. En förhoppning är att det kan ha betydelse för områdets långsiktiga sociala utveckling.

Källförteckning

Tryckta källor

- Boverket (2002) *Boken om Detaljplan och områdesbestämmelser - 2002 års revidering*. Leanders Grafiska AB, Kalmar. Tillgänglig via: http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2002/Boken_om_detaljplan.pdf 2011-12-09 ca.14:00
- Cloke, Paul; Cook, Ian; Crang, Philip; Goodwin, Mark; Painter, Joe; Philo, Chris (2004): *Practising Human Geography*. Sage Publications, London
- Delshammar, Tim (2011) Urban odling i Malmö. I *Stad & Land nr.181*
- Dempsey, Nicola; Bramley, Glen; Poer, Sinéad; Brown, Caroline (2009) *The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability*. John Wiley & Sons, Ltd and ERP Environment, UK. Tillgänglig via: <http://onlinelibrary.wiley.com/ludwig.lub.lu.se/doi/10.1002/sd.417/pdf> 2011-11-17 ca.11:30
- Elvingsson, Per (2011) Hållbar Utveckling i *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig via: <http://www.ne.se/h%C3%A5llbar-utveckling> 2011-12-21 ca.15:00
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, Lena (2007) *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Tredje upplagan. Norstedts Juridik, Vällingby
- Flowerdew, Robin; Martin, David (2005): *Methods in Human Geography. A guide for students doing a research project*. Second Edition. Pearson, Prentice Hall.
- Franzén, Mats (2001) Problemet segregation: en orättvis jämförelse. I Magnusson, Lena (Red.) *Den delade staden*. Borea, Umeå.
- Glover, Troy. D. (2003a) Community garden movement. I Christensen, Karen; Levinson, David (Eds.) *Encyclopedia of Community*. Vol 1:2. Sage Publications Inc, Thousand Oaks
- Glover, Troy. D. (2003b) The story of Queen Anne Memorial Garden: resisting a dominant cultural narrative. I *Journal of Leisure Research*, Vol. 35:2, Sagamore Publishing, Urbana.
- Harvey, David (1989) From managerialism to entrepreneurialism: the transformation in urban governance in late capitalism. I *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography*, Vol. 71:1
- Harvey, David (2005) Pengar, tid, rum och staden. I *Fronesis nr.18 Staden*
- Holland, Leigh (2004) Diversity and connections in community gardens: a contribution to local sustainability. I *Local Environment* Vol. 9:3. Routledge, London.
- Jørgensen, Erika (1999) *Perspektiv på social hållbarhet i Varberg och Västervik*. Serviceenheten, Sociologiska Institutionen, Lund
- Kingsley, Jonathan; Townsend, Mardie (2006) 'Dig In' to Social Capital: Community Gardens as Mechanisms for Grow Urban Social Connectedness. I *Urban Policy and Research*, Vol. 24:4. Routledge, London.
- Larsson, Marie (2009) *Stadsdelsträdgård – Plats för gemenskap och kreativa processer*. Doktorsavhandling från Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp.
- Lawson, Laura (2004) The Planner in the Garden: A Historical View into the Relationship between Planning and Community Gardens. I *Journal of Planning History* 2004:3. Sage Publications
- Lieberg, Mats; Schmidtbauer, Pia (2001) Community Gardens i New York City. I *Gröna Fakta nr. 5 2001*
- Lindén, Anna Lisa; Jørgensen, Erika; Bennulf, Martin (1998) *Samhällsvetenskapliga*

- perspektiv på hållbara städer*. FRN, Stockholm
- Länsstyrelsen Gävleborg (2005) Rapporten 2005:21 *Social Hållbarhet i Gävleborgs län*. Tillgänglig via: http://www.lst.se/NR/rdonlyres/0F7D74B0-6E98-4F26-B964-45E5A217E50A/0/Social_hallbarhet_i_Gavleborgs_lan_2005_21.pdf 2011-12-02 ca.13:00
- Malmö stad (2011a) *Områdesprogrammet Seved* Tillgänglig 2011-12-21 via: http://www.malmo.se/download/18.77b107c212e1f5a356a800018593/Omradesprogram_Seved_bigversion_1%C3%A5g.pdf 2011-12-10 ca.11:00
- Malmö stad (2011b) *Översiktsplan för Malmö 2012 Samrådsunderlag/planstrategi* Tillgänglig via: http://www.malmo.se/download/18.72bfc4c412fc1476e02800017491/%C3%96Pplanstrategi_4maj.pdf 2011-11-17 ca.09:00
- Mukhtar-Landgren, Dalia (2005) Den delade staden – Välfärd för alla i kunskapsstaden Malmö. I *Fronesis nr.18 Staden*
- Olsson, Lina (2008) *Den självorganiserade staden – Appropriation av offentliga rum i Rinkeby*. Doktorsavhandling från Institutionen för arkitektur och byggd miljö LTH, Lunds Universitet.
- Relph, Edward (1976) *Place and placelessness*. Pion, London
- SOU2003:31. *En hållbar framtid i sikte*. Slutbetänkande från Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat, Statens Offentliga Utredningar. Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/17/43/3568350a.pdf> 2011-12-20 ca.16:45
- Världskommissionen för miljö och utveckling (1988) *Vår Gemensamma Framtid*. Rapport från Världskommissionen för miljö och utveckling under ordförandeskap av Gro Harlem Brundtland. Hägerhäll, Bertil (Red.) Prisma, Stockholm.
- Wilson, Edward. O.(1984) *Biophilia*. Harvard University Press, Cambridge

Otryckta källor

- Lagergren, Marianne (2006) Egen täppa ska få hyresgäster att rota sig. I *Fastighetsfolket nr 4 2006*. Tillgänglig via: <http://www.fastighets.se/home/fast2/tidn/home.nsf/unid/D698C2B3EB6F479FC12571730047B854> 2011-12-15 ca:14:00
- Malmö stad, (2011c) *Odlingslotter*. Tillgänglig via: <http://www.malmo.se/Medborgare/Idrottfrid/Naturfriluftsliv/Kolonier/Odlingslotter.html> 2011-12-22 ca.09:45
- Malmö stad (2011d) *Seveds Utmaningar* Tillgänglig via: <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Seved/Seveds-utmaningar.html> 2011-11-07 ca.14:30
- Malmö stad (2011e) *Akuta åtgärder Rasmusgatan*. Tillgänglig via: <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Seved/Planerade-insatser.html> 2011-11-07 ca.14:30
- Martelius, Sara (2010) *Lasse Flygare drivs av orättvisor*. Sydsvenskan 2011-05-30. Tillgänglig via: <http://www.sydsvenskan.se/familj/mitt-i-livet/article1482352/Drivs-av-orattvisor.html> 2012-01-03 ca.18:00
- Svenska kyrkan (2011) *Stadsjord – interreligiöst projekt i Göteborg*. Tillgänglig via: <http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=664601> 2011-12-15 ca.14:15

Intervjuer

- Göransson, Sten (**G**) Landskapsarkitekt vid stadsmiljöavdelningen på Malmö stads Gatukontor. Intervju utförd 2011-12-05
- Larsson, Göran (**A2**); Wettermark, Linnea (**A1**) Odlingsamordnare i Odlingsnätverket Seved. Intervju utförd 2011-11-25
- O1** – odlare och boende på Seved, kvinna 51 år. Intervju utförd 2011-11-29
- O2** – odlare och boende på Seved, man 42 år. Intervju utförd 2011-11-29
- O3** – odlare och boende på Seved, kvinna 26 år. Intervju utförd 2011-11-28
- Pripp, Lena (**S2**); Romansoff, Lena (**S1**) Utvecklings- och planeringschef på Södra Innerstadens strategiska avdelning respektive anställd av Stadsdelsförvaltningen Södra Innerstaden på det lokala kontoret på Seved kallat Mötesplatsen för att fungera som en kontakt mellan stadsdelsförvaltningen och invånarna på Seved. Intervju utförd 2011-12-01
- Rosenqvist, Robert (**M**) Bosocial utvecklare för MKB på Seved. Intervju utförd 2011-12-07

Deltagande observationer

- 2011-11-23 Seved, Malmö
- 2011-11-29 Gunnesbo, Lund

Figurer

- Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, författarens bearbetning (2011) Figur 1 – Karta över Malmö stads stadsdelar samt delområdet Södra Sofielund
- Lantmäteriet samt Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi (2011) Figur 3.1 – Karta över delområdet Södra Sofielund i Malmö stad.
- Odlaistan.se (2010a) Figur 3.2 - Barn i Stans odling vid hörnet Rasmusgatan/Sevedsgatan
Tillgänglig via:
<http://www.odlaistan.nu/odlingar/seved/odlingsnatverket/bis/> 2011-12-30 ca.20:00
- Odlaistan.se (2010b) Figur 3.3 – Odling på en innergård på Bragegatan.
Tillgänglig via:
<http://www.odlaistan.nu/odlingar/seved/odlingsnatverket/mkb/> 2011-12-30 ca.20:00
- Odlaistan.se (2010c) Figur 3.4 – Odling på Sevedsplan. Tillgänglig via:
<http://www.odlaistan.nu/odlingar/seved/odlingsnatverket/torget/> 2011-12-30 ca.20:00
- Odlaistan.se (2011) Figur 3.5 – Potatislandet beläget på en gräsmatta vid Heleneholmsstigen. Tillgänglig via:
<http://www.odlaistan.nu/odlingar/seved/odlingsnatverket/mkb/> 2011-12-30 ca.20:00

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjuguider

Till odlingssamordnare i Odlingsnätverket Seved:

1. Dåtid

- Skulle ni vilja berätta vilka ni är? Vilken bakgrund? Vilken uppgift i nätverket?
- Vem/vilka kom med idén att bygga vidare på Barn i Stan? Hur kom det sig?
- Vad var det huvudsakliga syftet med att starta nätverket?
- Hur har odlingarna utvecklats sedan Barn i Stan-projektet avslutades?

2. Nutid

- Medlemmar (vilka är dom, kostnad, antal, inflytande)
- Vem finansierar och vem bestämmer utvecklingen
- Förebilder?
- Mål med nätverket och odlingen?
- Funkar det lika bra på de andra ställena i Malmö?
- Vem är markägare? Hur fungerar det?
- På vilka villkor får ni odla där? Tidbestämmelser?
- Finns det några restriktioner i att odla där ni gör?
- Är kommunen inblandad i odlingen? Isåfall, på vilket sätt?
- Hur tror ni att Seved har påverkats av odlingarna?
- Vad har ni fått för reaktioner från de boende på Seved samt utomstående?
- Vad tycker ni är det bästa med odlingarna?
- Ser ni någonting negativt med odlingarna?

3. Framtid

- Hur ser ni på framtiden? Hot? Möjligheter?

Till odlare och boende på Seved:

1. Dåtid

- Hur länge har du varit med och odlat på Seved?
- Hur kommer det sig att du gick med? Vad var det som lockade?

2. Nutid

- Går du ofta på odlingsträffarna? Varför/varför inte?
- Vad har du odlat? Ätbara saker? Blommor? På din gård?
- Tycker du att Seved har förändrats sedan man började odla här?
- Har de ändrats något sedan Barn i Stan-projektet lades ner? Isåfall, hur?
- Positiva aspekter med att odla?
- Negativa aspekter med att odla?
- Reaktioner från andra? Grannar?

- Upplever du att du fått bättre kontakt med dina grannar sedan du började odla? På vilket sätt?
- Tycker du att du får vara med och bestämma hur du vill att odlingarna ska se ut?

3. Framtid

- Tror du att du kommer att fortsätta att odla?
- Finns det någonting som skulle kunna få dig att sluta?
- Har du några förväntningar eller förhoppningar med odlingarna?
- Vad tror du om odlingarnas framtid?

Till anställd av stadsdelsförvaltningen på Mötesplatsen samt utvecklings- och planeringschef på Södra Innerstadens strategiska avdelning:

1. Dåtid

- Hur reagerade du i början då man började odla på Seved?
- Har er inställning till odlingarna förändrats under åren?

2. Nutid

- Vad innebär ditt uppdrag här på Seved?
- Hur ser din relation ut till odlingsnätverket här på Seved?
- På vilket sätt är ni delaktiga i odlingarna?
- Upplever du att odlingarna har förändrat Seved? I så fall på vilket sätt? (personlig åsikt om odlingarna?)
- Är det några reaktioner angående odlingarna från de boende här på Seved som nått dig? Positiva? Negativa?
- Är det några andra kommuner som kontaktat dig och varit nyfikna på odlingarna?
- Jobbar ni något med att stärka medborgarinitiativ här på Seved?
- Upplever du att kontakten med Sevedsborna förändrats sedan odlingarna startade? Är det lättare att nå varandra eller är det som förut?

3. Framtid

- Odlingarnas framtid?
- Tror du att odlingarna kan ha betydelse för en utveckling av Seved mot ett mer populärt område?

Till boendesocial utvecklare för MKB på Seved:

1. Dåtid

- Hur kom ni i kontakt med Barn i Stan?
- Hur var er inställning från början?
- Förändrades er inställning?

2. Nutid

- Vill du berätta lite om dig själv, vad innebär till uppdrag här på Seved?
- Vad har ni för relation till Odlingsnätverket här på Seved?
- Vad är det positiva/negativa med odlingarna?
- Känner ni att ni fått en bättre dialog med de boende?
- Vad har ni mött för reaktioner hos de boende i era fastigheter?
- Tycker du att Seved har förändrats?
- Stämmer det att ni använder odlingarna i er marknadsföring av era bostäder?

3. Framtid

- Stämmer det att människor velat flytta till Seved på grund av odlingarna?
- Har ni någon kontakt med de andra fastighetsägarna här på Seved?
- Vad tror du om Seveds framtid?
- Vad tror du om odlingarnas framtid?

Till landskapsarkitekt vid stadsmiljöavdelningen på Malmö stads Gatukontor:

1. Dåtid

- Hur reagerade du i början då man började odla på Seved?
- Har din inställning förändrats under åren?

2. Nutid

- Vad innebär ditt uppdrag på Gatukontoret?
- Vad anser du att det finns för positiva och negativa aspekter med odlingarna?
- Har du någon relation till Odlingsnätverket på Seved?
- Upplever du att odlingarna har förändrat Seved?
- På vilket sätt har du/gatukontoret varit delaktiga i odlingarna?
- Är det några reaktioner om odlingarna från de boende på Seved som nått dig?
- Är det andra kommuner som har varit intresserade?
- Hur jobbar du för att verka för att odlingarna ska finnas kvar? (Nya ÖP)

3. Framtid

- Tror du att det finns någon risk att odlingarna kommer att försvinna i framtiden?
- Tror du att odlingarna kan ha betydelse för en utveckling av Seved mot ett mer populärt område?